

HONVÉD ALTISZTI

F O L Y Ó I R A T

XXIV. évfolyam · 2012/1.

**AZ ALTISZTEK SZEREPE
A TAPASZTALATOK
FELDOLGOZÁSÁBAN ÉS
BEVEZETÉSÉBEN**

T a r t a l o m

MEGÚJULT A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG	2
AZ ALTISZTEK SZEREPE	
A TAPASZTALATOK FELDOLGOZÁSÁBAN	
ÉS BEVEZETÉSÉBEN	3
ÚJ ISKOLÁT ADTAK ÁT JELGÁBAN	4
„SPÁRTAI 300-AK” – KOSZOVÓBAN	4
ELISMERT KÜLÖNLEGESEK	5
AZ ELSŐ „TRANSITION MEETING”	
A PRT TÁBORÁBAN	5
A BIZTONSÁG AZ ELSŐ	6
BOSZNIÁBA INDULTAK	6
JÓ ÚTON, JÓ IRÁNYBAN HALADUNK...	7
KÖZÖS MISSZIÓS FELKÉSZÍTÉS	7
GYÁRVÁROSI KARÁCSONY	8
JÁRŐRVERSENY	
A BOCSKAI DANDÁRNÁL	8
ÉLES HELYZETBEN	
A REPTÉRI TÚZOLTÓK	9
KÜLÖNLEGES LŐGYAKORLAT	9
KÖVETKEZETESSÉG,	
PÉLDAMUTATÁS, FEGYELEM	10
KÜLHONI KULTÚRÁK MEGISMERÉSE	12
A HAJDÚHADHÁZI LŐ- ÉS	
GYAKORLÓTÉR TERMÉSZETI ÉRTÉKEI	14
A VESZPRÉM-JUTASI ALTISZTKÉPZŐ	
ÉS NEVELŐINTÉZET PARANCSNOKAI	16
A ROZGONYI CSATA	19

MEGÚJULT A SZERKESZTŐ- BIZOTTSÁG

Január 26-án, Szentendrén, az MH Altiszi Akadémia bázisán – Kriston István törzszászlós, az MH vezénylőzászlósa elnökletével – megtartotta alakuló ülését a Honvéd Altiszi Folyóirat szerkesztőbizottsága. A rendezvényen részt vett dr. Isaszegi János nyá. mk. vezérőrnagy, a folyóirat kiadásában közreműködő HM Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. szerkesztőségvezetője, valamint Kiss Zoltán nyá. alezredes, a Honvéd Altiszi Folyóirat felelős szerkesztője.

Az újjáalakult szerkesztőbizottság elnöke Kriston István törzszászlós, az MH vezénylőzászlósa. A grémium tagjai: Tóth László főtörzszászlós, MH ÖHP vezénylőzászlósa, Papp András törzszászlós, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár vezénylőzászlósa, Berek Zsolt törzszászlós, az MH Pápa Bázisrepülőtér vezénylőzászlósa, Balog Sándor törzszászlós, az MH Logisztikai Ellátó Központ vezénylőzászlósa, dr. Murinkó Attila alezredes, az MH Vezetési és Doktrinális Központ főtisztje, Sashalmi Zoltán törzszászlós, az MH Altiszi Akadémia vezénylőzászlósa, Bogya Sándor törzszászlós, az MH Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskola vezénylőzászlósa. A szerkesztőbizottság tagjai Orosz Zoltán altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese felkérésére végzik munkájukat.

A bizottság az alakuló ülésen áttekintette a Honvéd Altiszi Folyóirat megújításával kapcsolatos célkitűzéseket és meghatározta a konkrét feladatokat. Kriston törzszászlós a folyóirat küldetésével kapcsolatban hangsúlyozta: „A Honvéd Altiszi Folyóirat a Magyar Honvédség altisztjeinek a lapja. Célunk, hogy aktuális és hiteles szakmai információkat nyújtsunk az állománycsoport részére, illetve fórumot biztosítsunk az altiszteknek véleményük, javaslataik kifejtésére, szolgálatteljesítésük, életük bemutatására.”

Fotó: Szabó Tamás főtörzsrőmester

A HONVÉD ALTISZI FOLYÓIRAT MEGÚJULT SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

AZ ALTISZTEK SZEREPE A TAPASZTALATOK FELDOLGOZÁSÁBAN ÉS BEVEZETÉSÉBEN

Minden professzionális, jól működő, progresszíven fejlődő haderő fontos eleme a tapasztalatok feldolgozása és azok integrálása a felkészítés (pl. a képzés, a kiképzés) és a feladatok végrehajtásának rendszerébe. Az altiszti kar meghatározó eleme, nevezhetjük úgy is, hogy az első lépcsője a tapasztalat-feldolgozás rendszerének.

A Magyar Honvédség szolgálati szabályzatának 11/b pontjában foglaltak alapján az altisztek kötelesek példát mutatva végezni a legénységi állományú katonák, valamint a kisebb alegységek felkészítését. Az altiszti állomány ténylegesen részt vesz az alegységek mindennapi életében, feladat-végrehajtásában. Képzzi, kiképzzi, felkészíti a beosztott állományt, valamint adott esetekben vezeti a feladat-végrehajtást. Ezáltal első kézből szerzett tényleges tapasztalatokkal, hiteles ismeretekkel rendelkezik az adott feladatról.

A tapasztalat-feldolgozás folyamatának négy fontos eleme van: a megfigyelés, elemzés-értékelés, döntés-előkészítés és bevezetés. Ebben a folyamatban kiemelt helyet foglal el az azonnali értékelés/kiértékelés (Hot wash-up), illetve a feladatzáró megbeszélés (After Action Review). Lényeges, hogy mindkettő az adott feladat (pl. kiképzés vagy műveleti területen való járőrözés) után esedékes: a résztvevők bevonásával történő őszinte, tényfeltáró megbeszélés.

Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatják, hogy vitathatatlan az azonnali értékelés/kiértékelés szerepe a tapasztalat-feldolgozás rendszerében, melyet időben, a konkrét feladat végrehajtása után, a lehető legrövidebb időn belül kell megejteni. Az állomány tagjaiban még frissek az élmények, benyomások.

A feladatzáró megbeszélést (AAR) mint terminológiát és módszert elsőként az amerikai haderőben vezették be. A célkitűzések lényegében hasonlatosak, mint a Hot wash-up esetében. Rendszerint a feladat végrehajtását követő 24 órán belül kerül rá sor, annak jellegétől, a végrehajtó állomány

szervezetétől függően. A végrehajtó parancsnok vezetésével, a beosztott altiszti állomány koordinálásával biztosított az elvégzett feladat alapos átgondolása, elemzése, a megszerzett tapasztalatok kiértékelése, összegyűjtése.

Amennyiben az áttekintés szélesebb horizontú, úgy az egyes részfeladatok a célokat tekintve számos azonosságot mutatnak, míg a végrehajtás hogyanjában és mikéntjében lehetnek (vannak) eltérések. A megbeszélésen rendszerint a feladatot elrendelő előljáró, valamint a törzse vesz részt, amely meghallgatja a műveletet vezető parancsnok jelentését a végrehajtás kapcsán felmerült tapasztalatokról, javaslatokról. Az előljáró döntése alapján a megbeszélésen jelen van a feladat végrehajtásában részt vevő altiszti állomány is.

A hazai területen, országhatáron belül, békeidőszakban működő tapasztalat-feldolgozó rendszer alapjaiban meg kell hogy egyezzen a műveleti területen folyó tapasztalat-feldolgozó szisztémával. A különbség csupán anynyi: békeidőszakban a mindennapi feladatok jellege nem minden esetben követeli meg a közvetlen értékelést, azonban a feladat utáni megbeszélés és kiértékelés a mindennapi rutin része, melyben az altiszteknek fontos feladatuk van. Az altisztek másik fontos teendője, hogy biztosítsák a megszerzett és kiértékelt, az előljáró által jóváhagyott tapasztalatok beépülését a jövőbeni feladatokra való felkészülési folyamatba, felhasználását a képzés, kiképzés rendszerében.

Az altisztek aktív részesei a történéseknek: vezetik a felkészítéseket, a feladat-végrehajtást, ezzel biztosítva a megszerzett pozitív tapasztalatok hasznosítását, valamint a negatívumok kijavítását.

Külön szeretnék szólni a vezénylőzászlósi karnak a tapasztalat-feldolgozás rendszerében játszott szerepéről. A Magyar Honvédség szolgálati szabályzata ugyancsak rendelkezik erről. A 27. pont rögzíti, hogy a parancsnok veze-

tői tevékenységének segítése, a zászlósi, altiszti, tisztesi és rendfokozat nélküli állomány végrehajtói tevékenységének hatékonyabb megszervezése és felügyelete érdekében az alakulatoknál vezénylőzászlósok teljesítenek szolgálatot. A vezénylőzászlósok beosztásukból adódó feladatkörüknel fogva aktív szerepet játszanak a tapasztalat-feldolgozás rendszerében, az azonnali megbeszéléseken való részvételtől kezdve a kiértékelésen keresztül a parancsnok által vezetett tapasztalat-feldolgozó megbeszélésekig bezárólag. A vezénylőzászlós a mindennapi szolgálat során szerzett tapasztalatával, javaslataival támogatja a parancsnok munkáját, segíti, ellenőrzi, felügyeli az állomány tevékenységét, biztosítja a megszerzett tapasztalatok összegzését és felhasználását. Aktív kapcsolatot tart fenn az alakulat tapasztalat-feldolgozásért felelős tisztjével, segíti, támogatja annak munkáját.

Végezetül még egyszer szeretném hangsúlyozni: a tapasztalat-feldolgozás rendszerében kiemelt fontosságú szerepet töltenek be a Magyar Honvédség altisztjei. Felkészültségükkel, tapasztalataikkal segítik, támogatják (elsődlegesen) az alegységek feladat-végrehajtását, ezáltal a Magyar Honvédség hatékony működését.

*Kriston István törzszászlós,
a Magyar Honvédség vezénylőzászlós
(Archív fotó)*

ÚJ ISKOLÁT ADTAK ÁT JELGÁBAN

Az MH Tartományi Újjáépítési Csoport (MH PRT) tizenegyedik váltásának parancsnoka, dr. Ruszin Romulusz ezredes ez év januárjában egy új iskolát adott át Baghlan tartomány egyik legszebb vidékén, Jelga járásban.

A PRT életében szerencsére gyakori esemény, hogy a tartományi újjáépítési csoport képviselőinek részt kell venniük egy-egy elkészült projekt átadásán. Január 10-én rendezték meg a 3. összekötő csoport (LT-3) területén található Jelga járás Pansheri településén az újonnan megépített ötosztályos iskola könnyűszerkezetes épületének avatását.

Jelga a tartomány egyik legelmárádottabb járása, mivel nem rendelkezik úthálózattal, így a helyi segítségnyújtás többsége nem tud a területen fejlesztéseket végezni. Éppen ezért a magyarok vezette tartományi újjáépítési csoport részéről fokozottabb segítségnyújtásra van itt szükség. Ennek jegyében került sor a mostani projektre

is, mégpedig annak érdekében, hogy fejlesszék a járás oktatási színvonalát, így próbálva lehetőséget biztosítani a környéken élő gyerekek számára a felzárkózáshoz.

A járásból a PRT-hoz beérkezett kérések közül az S9 részleg vezetőjének javaslatára választotta ki és hagyta jóvá a parancsnok az iskolaépítési projektet. A kérést támogatta a helyi oktatási hivatal, valamint a járás kormányzója is, így Pansheri településen szinte azonnal, még novemberben megkezdődött a munka, azaz a könnyűszerkezetes iskola építése, amely a tervek szerint ötosztályos lesz. Az építkezést a hideg tél miatt decemberben ideiglenesen fel kellett függeszteni, így az iskola csak január elején készült el.

Az ünnepségen részt vett a járás kormányzója és helyettese, a rendőrfőnök, az oktatási hivatal vezetője, valamint az iskola igazgatója, és természetesen ott voltak a falu elöljárói. A kormányzó beszédében megköszönte az újabb segítséget, külön kiemelve, hogy az MH PRT az egyetlen szervezet, amely folyamatosan segíti a járást. Elmondta, az emberek szeretik a magyarokat, hiszen látják: azért vannak itt, hogy segítsenek rajtuk. Remélte, hogy az együttműködés folytatódik a jövőben is, mivel a járás nagyon sok problémával néz szembe.

Ruszin Romulusz ezredes beszédében kifejtette, hogy a PRT célkitűzései közé tartozik az oktatás elősegítése, valamint a jó kapcsolat kialakítása a helyiekkel a tartomány összes járásában. Hozzátette: biztos benne, hogy ezzel az iskolaépítéssel is hozzájárultak az oktatási színvonal emelkedéséhez a járásban.

(honvedelem.hu)

„SPÁRTAI 300-AK” – KOSZOVÓBAN

Elszántságról és kitartásról tettek tanúbizonyságot mindazok a Koszovóban szolgáló magyar és portugál békefenntartó katonák, akik 2012 januárjában részt vettek a „Spártai 300-ak” versenyen a pristinai Slim Lines táborban. Az embert próbáló versenyszámokat a főszervező, Fenyvesi Péter főtörzsőrmester, a KFOR Harcászati Tartalék Zászlóalj (KFOR TACRES Battalion) Charlie század mesterlövészrajának parancsnoka – aki Magyarországon az MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj katonája – állította össze, a tábor adta körülményeket és lehetőségeket figyelembe véve.

Fenyvesi főtörzsőrmester rendszeresen sportol, szereti a kihívásokat. Egyebek mellett ennek köszönhető, hogy kiváló eredménnyel végezte el a rohamlövész-tanfolyamot is. A versenyen nemcsak mint szervező, hanem mint versenyző is részt vett.

A megmérettetés huszonöt húzódzkodással kezdődött, majd egy hatvan-

FENYVESI PÉTER FŐTÖRZSŐRMESTER

kilós súlyt kellett felemelni a földről álló helyzetben ötvenszer, ezt követően pedig szintén ötven szabályos fekvőtámasz elvégzése várt a katonákra. A következő feladatként a résztvevők egy hatvan centiméter magas számolyra ugrottak fel páros lábbal, majd az úgynevezett „ablaktörő” következett, amelynél fekvő helyzetben, hatvan ki-

logrammos súly magasba tartása közben kellett a test mellett érinteni a talajt jobbról és balról, páros lábbal. „Pihenetesképp” ötven felhúzás és nyomás jött tetszőleges vagy váltott kézzel, egy tizenhat kilogrammos úgynevezett „fülesgolyóval” nehezítve, levezetesképp pedig ismét huszonöt húzódzkodást kellett teljesíteni.

A versenyen tizenhét magyar és két portugál békefenntartó katona indult, küzdelmük pedig szépszámu érdeklődőt vonzott. Az első helyen Fóri Zsolt szakaszvezető végzett (MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj) 12 perc 51 másodperces eredménnyel. Második lett Illés Gábor őrmester (MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj) 13 perc 25 másodperces teljesítménnyel, míg a dobogó harmadik fokára Fenyvesi Péter főtörzsőrmester (MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj) állhatott fel 14 perc 8 másodperces eredményével.

Tömbölné Czirfusuz Loretta
alezredes

ELISMERÉS

Hozzá tartozóik jelenlétében részesültek elismerésben az MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj afganisztáni hadszíntéren – tűzharcban – kiemelkedő helytállást tanúsító katonái az elmúlt év végén, Szolnokon.

A különleges műveleti csoport nyolcadik váltása katonáinak a honvédelmi miniszter nevében dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság képviselőjében pedig Domján László vezérőrnagy, az MH ÖHP parancsnoka adta át a kitüntetéseket, elismeréseket.

Az amerikai fél részéről Michael Repass vezérőrnagy, az Egyesült Államok Európai Különleges Műveleti Parancsnokságának parancsnoka, illetve Isaac Peltier alezredes, az Egyesült Államok 1/10 Különleges Erők Zászlóalj parancsnoka ismertette a magyar katonák helytállását.

A két katonai szervezet közötti szoros együttműködés, a hadszíntéren végrehajtott közös feladatok elismeréseként az amerikai 1/10-es zászlóalj parancsnoka zászlószalagot adományozott az MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj részére.

Az ünnepségen részt vett Siklósi Péter, a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikáért és védelmi tervezésért felelős helyettes államtitkára, valamint Robert W. Dugleby ezredes, az Egyesült Államok budapesti nagykövetségének véderőttasája.

Szabó Béla

Fotó: Rácz Tünde

AZ ELSŐ „TRANSITION MEETING” A PRT TÁBORÁBAN

Első alkalommal rendeztek úgynevezett „transition meeting”-et január 17-én az MH Tartományi Újjáépítési Csoport (PRT) táborában. A találkozót megszervezését a tizenegyedik váltás parancsnoka, dr. Ruzsin Romulusz ezredes kezdeményezte.

A találkozó megrendezésével a magyar vezetésű PRT jelentős mérföldkőhöz érkezett, hiszen ezzel megtette az első lépést a tartomány biztonsági felelősségátadásának folyamatában – hangzott el az összejevetelen, amelyre a PRT vezetése meghívta Baghlan tartomány rendőrfőnökét, Sherzad tábornokot, a helyi ANA-zászlóalj parancsnokát, Safi alezredest, valamint a tartományban szolgáló összes katonai és rendőri szerv vezetőit. A megbeszélés elsődleges célja az volt, hogy körvonalazódjon a „transition” szükségessége, és kijelöljék a biztonsági erőt.

Ruzsin ezredes előadásában keretet adott a későbbi tárgyalások alapjainhoz. „A tartomány biztonsági felelősségátadási folyamatában a kormányzati hivatal képviseli a civil oldalt, s ők nem maradhatnak ki ebből a folyamatból” – mondta a magyar PRT parancsnoka. Az már korábban elhangzott, hogy a

„transition” folyamatát 2014-re be kell fejezni és át kell adni a helyi erőknél a tartományok biztonsági felelősségét.

Baghlan tartomány átadását egyébként a negyedik időszakra időzítették, mindez azonban nem jelenti azt, hogy a folyamat megkezdése még ráér – mondta az ezredes, hozzátéve: a környező tartományok közül az új-zélandiak által vezetett Baiman átadási folyamata 2011-ben már lezajlott, de az ottani PRT működését 2014-ig még fenntartják.

Ruzsin Romulusz ezredes a megbeszélésen célként jelölte meg az Afgán Nemzeti Biztonsági Erők (ANSF) műveletorientált vezetését, mégpedig a nemzetközi erők szoros együttműködésével. Elhangzott: továbbra is fontos a koordináció az afgán minisztériumokkal, a NATO-erőkkel a tartományi fejlesztések terén, valamint a kormányzati döntést igénylő kérdésekben.

A tanácskozáson döntés született arról is, hogy nemsokára újabb megbeszélést tartanak, ahol már konkrét feladatokat is megfogalmaznak.

Bártfai László

őrnagy

Fotó: A szerző felvétele

A BIZTONSÁG AZ ELSŐ

Dr. Ruszin Romulusz ezredes, az afganisztáni MH Tartományi Újjáépítési Csoport tizenegyedik váltásának parancsnoka egy új kiépített rendőri ellenőrzőpontot adott át január 18-án Pol-e Khumri város déli határában.

Baghlan tartomány rendőrfőnöke, Sherzad tábornok 2011-es hivatalba kerülése után azonnal megkezdte a rendőri erők megerősítését és a munka átszervezését. A tábornok tevékenységével kivívta a tartomány vezetőinek elismerését, de a biztonsági helyzet javításához mindez nem bizonyult elég-ségesnek, ezért több újításra is szükség volt. A rendőrfőnök a legfontosabbnak egyébként az ellenőrző-átteresztő pontok állandó működtetését és a folyamatos rendőri jelenlétet tartja a városban.

Mint az átadóünnepségen elmondta: Pol-e Khumri déli kapujánál eddig is volt egy ellenőrzőpont, de az áthaladó teherautók és kamionok kontrollját csak

a forgalom egyidejű leállításával tudták a rendőrök megvalósítani. A most átadott, úgynevezett ellenőrzőöböllel ellátott rendőri „checkpoint” biztosítani tudja a teherforgalom szűrőpróbaszerű ellenőrzését, és az időigényes átvizsgálás alatt – amelynek során elsősorban robbanóanyagokat és kábítószert keresnek a rendőrök – már el lehet külö-

nítani a járműveket a forgalomtól. Az ünnepségen a biztonság fontosságát, a bűnözők visszaszorításának szükségességét hangsúlyozta Ruszin ezredes, hozzátéve: ezért is járult hozzá a PRT a projekt mielőbbi megvalósulásához.

*Bártfai László
őrnagy*

Fotó: A szerző felvétele

BOSZNIÁBA INDULTAK

A 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred katonái és a szentesi 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred Győrbe vezényelt állománya 2011. szeptember óta készült együtt a Magyar Honvédség EUFOR Kontingens 10. váltására. Az egyéni alapfelkészítés, majd szakfelkészítés hónapjait követően a felkészülés utolsó fázisában, novembertől az addig megszerzett elméleti és gyakorlati ismereteket gyakorolták alegységkötelékben. Végül az állomány háromnapos zárógyakorlaton bizonyította műveleti képességeit.

A győri rakétásoknál december 15-én délelőtt 10 órakor a csapatzászló bevonulásával vette kezdetét a misztikus kibocsátó ünnepség. A szokásokhoz híven a katonák hozzátartozóinak részvételével tartották meg a programot, mely során beszédet mondott Domján László vezérőrnagy, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka.

Domján vezérőrnagy a megjelenteknek elmondta: a zárógyakorlat sikere és a hozzá érkezett jelentések bizonyít-

ják, hogy a katonák kiválóan felkészültek feladataikra. Az alapos előkészítő munka alapja lehet annak, hogy biztonságban mozoghassanak, dolgozhassanak, szolgálhassanak a műveleti területen. Domján vezérőrnagy felhívta a katonák figyelmét: annak ellenére, hogy felkészültek a külszolgálatra, ne becsüljék alá soha a veszélyt, mert az ország, ahol a kontingens szolgál, korábban komoly konfliktusok helyszíne volt, a szunnyadó problémák bármikor

felszínre törhetnek. Az ÖHP parancsnoka beszédének végén hangsúlyozta, hogy mindenkit hazavárnak! Ezt követően Hankóczi Gergely református tábori lelkész áldást mondott az EUFOR 10. kontingens állománya számára.

Az MH EUFOR 10. váltás mintegy 150 fővel 2012. januárban kezdte meg 6 hónapos szolgálatát Bosznia-Hercegovinában.

*Gulyás Attila őrmester
Fotó: Törőcsik Krisztina*

JÓ ÚTON, JÓ IRÁNYBA HALADUNK...

Egy újabb projekt fejeződött be a napokban az afganisztáni Baghlan tartományban: dr. Ruzsin Romulusz ezredes, az MH Tartományi Újjáépítési Csoport (PRT) tizenegyedik váltásának parancsnoka – Asadullah Sherzad tábornok, Baghlan tartomány rendőrfőnöke, Assadullah Shabaz helyettes Shura-vezető, Mullah Alam közösségi vezető és Naoria Haidi tartományi Shura-tag jelenlétében – január 21-én, ünnepélyes keretek között átadta a Jownaw új, 13 kilométer hosszú szakaszát.

A Kholá Khoja és Chaima-i Sher településeket összekötő útépitési projekt a CERP (Commander Emergency Response Program) keretéből valósul-

hatott meg. Ez a beruházás jelenleg a legnagyobbnak számít Baghlan tartományban, költsége megközelíti az egymillió dollárt, amelyet teljes mértékben az amerikai hadsereg állt. Az útépités a helyi lakosok kérelme alapján indult el, s az Amerikai Egyesült Államok haderejéhez tartozó Civil Affairs (civil ügyek) csoportja segítette a projekt megvalósulását.

A beruházás során a PRT CIMIC-részlege szorosan együttműködött a Civil Affairs csapatával, így sikerült a 13 kilométer hosszúságú, 48 átereszt tartalmazó döngölt utat öt hónap alatt elkészíteni.

Az átadási ünnepség szervezési fel-

adatait az MH PRT CIMIC-csoportja, a helyszíni koordinációt pedig a PRT összekötőcsoportja hajtotta végre.

Ruzsin ezredes beszédében kiemelte: ezzel az új úttal nemcsak a Dahane Ghorí járásban élők közlekedési lehetőségei javulnak, hanem megépítése hozzájárult a környék biztonságának erősítéséhez is. Az utat a helyi lakosok nevében a rendőrfőnök, a helyettes Shura-vezető, és a közösségi vezető köszönte meg. Beszédekben reményüket fejezték ki, hogy tovább folytatódna a magyar PRT projektjei Afganisztán Baghlan tartományában.

Bártfai László
őrnagy

KÖZÖS MISSZIÓS FELKÉSZÍTÉS

Az MH Béketámogató Kiképző Központban immár hetedik alkalommal rendezték meg az ENSZ Ciprusi Békefenntartó Misszió (UNFICYP) 4. szektor kulcsbeosztású váltóállományának nemzetközi felkészítését. Az első ilyen típusú összevonást 2006 januárjában tartották, és azóta – mondhatni immár hagyományosan – minden évben megrendezik a programot. Magyar – szlovák kétoldalú megállapodás alapján a márciusi váltás állományának felkészítését minden évben az MH BTKK szervezi és hajtja végre, míg az őszi váltáshoz kapcsolódó tréninget a hasonló profilú szlovák béketámogató kiképzőközpont rendezzi.

A 2012 januárjában tartott kiképzési

rendezvényen 10 magyar, 6 szlovák és 2 szerb hallgató vett részt. Az MH BTKK kiképző állományának munkáját – az UNFICYP-misszióból nemrég hazatért magyar vendégelőadókon kívül – egy szlovák vendégoktató is segítette.

A tiszti és altiszti állomány a felkészítés egy hete alatt átfogó képet kapott az ENSZ békeművelési tevékenységéről, a ciprusi konfliktus történelmi hátteréről, az UNFICYP-misszió mandátumáról, felépítéséről és a 4. szektor feladatszeréről. Az órarendben a híradás kérdéseivel, a tárgyalástechnikával, az aknaismerettel és médiakommunikációval kapcsolatos kérdéskörök is szerepeltek. A foglalkozások természetesen angol nyelven folytak. Az eddig meg-

tartott kurzusok tapasztalatai alapján elmondható: az ismeretbővülés és -frissítés mellett a felkészítés legfontosabb hozadéka az, hogy a 4. szektor kulcsbeosztásaiban majdan együtt szolgáló magyar, szlovák és szerb katonák még a misszió megkezdése előtt megismerhetik egymást, ami nagyban megkönnyíti a hadművelési területen történő későbbi együttműködést.

A „bejártott rendszernek” megfelelően legközelebb 2012 júniusában kerül sor hasonló felkészítésre Szlovákiában, ahová a hagyományoknak megfelelően az MH BTKK is delegálni fog vendégoktatókat.

Nagy Róbert
őrnagy

Tisztelt Szerzőink, Olvasóink!
A Honvéd Altiszti Folyóirat új e-mail címe:
altiszti@hm.gov.hu

GYÁRVÁROSI KARÁCSONY

„Gyárvárosi Karácsony” címmel tartottak ünnepséget az elmúlt év végén a győri Gyárvárosi Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtárban. A rendezvényen – a Gyárvárosi Dalkör mellett – a győri Honvéd Sportegyesület művészeti csoportja mutatkozott be a közönségnek.

A „hétköznapi” ember azt gondolná, hogy a katonák mindig és mindenütt borzasztó határozottak és kemények. Nos, ennek ellenkezőjéről tett tanúbizonyságot a karácsonyvárosi műsorban fellépő, egy fő kivétellel katonák alkotva művészeti csoport. Glatzné Vida Be-

atrix méltán lehet büszke társaira, tanítványaira: „lélek-mesteri” tehetségével, a kultúra és a művészetek terén szerzett tapasztalataival kiteljesítette a csoport művészi munkáját. A karácsonyi műsor alkalmával bebizonyosodott, hogy a korábban a „Lehet egy csillaggal több?” elnevezésű tehetség-

kutató versenyen összeszokott és megmértett csapatban ott rejtőzik a csapatszellem, az együvé tartozás, egymás megbecsülése, elismerése – mindenki összetartó csapat-

tagként izgult, szorított a másikért. Egy egyenruhás katona határozottsága és fegyelmezettsége elismerést vált ki a külső szemlélőben. A „Gyárvárosi Karácsony” című rendezvény után egyértelművé vált: a megállapítás igaz arra az esetre is, amikor a katonák civil ruhában állnak a közönség elé, hogy felkészülten megmutassák egy másik énjüket.

*Gulyás Attila
őrmester*

JÁRŐRVERSENY A BOCSKAI DANDÁRNÁL

Könnyített harcászati felszerelésben, gépkarabéllyal felszerelve huszonöt fős csapatok küzdöttek meg egymással ez év januárjában az MH 5. Bocskai István Lövészdandár járőrversenyén. Sebesültszállítás, kézigránátdobás, azimutmeghatározás, „törpejárás” – többek között ezeket a feladatokat kellett elvégezniük a katonáknak a csaknem húsz kilométeres útszakasz különböző állomásain.

Toka Zsolt zászlós, a verseny főszervezője elmondta: a legfontosabb feladat a katonák pszichikai felkészültségének és fizikai állóképességének szinten tartása, fejlesztése. Ezért a dandár kiképzési tervébe már az elmúlt évben beillesztették a szakaszszintű járőrversenyt, amelyen két-két csapat versenyez egymással. Tízpercenként, két útvonalon indították a résztvevőket Debrecenből – a csapatoknak a hajdúhadházi Vay Ádám Kiképzőbázisra kellett megérkezniük.

Útközben négy helyszínen különböző

feladatok várták a katonákat, ahol nemcsak a gyorsaság számított, hanem a sebesültszállítás szakszerűsége, vagy a kézigránátdobás eredménye is. A fizikai megmértetés után azonban nem ért véget a verseny: egy 30 kérdésből álló feladat-sor kitöltésével általános elméleti tudásukról is számot kellett adniuk a katonáknak.

Toka Zsolt zászlós értékelésében kiemelte: a szakaszok nagyon felkészültek voltak, szintidőn belül, szinte hiba nélkül teljesítették a távot és a feladatokat, s mindössze néhány perc döntött a helyezésekről.

A dandárszintű szakaszjárőrversenyen a 39. Lövészászlóalj és a 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj párharcából az előbbi került ki

győztesen. A Helyőrségtámogató Parancsnokság, a Törzstámogató Század, az Egészségügyi Központ és a 2. Lövészászlóalj katonáiból álló szakasz, illetve a Hajdúhadház helyőrségben szolgáló Logisztikai Zászlóalj csapatának versenyét pedig az utóbbi nyerte.

*Révészné dr. Markovics Zita
hadnagy*

ÉLES HELYZETBEN A REPTÉRI TŰZOLTÓK

2011. december 28-án az esti órákban riasztást kapott az MH Pápa Bázisrepülőtér tűzoltó szolgálata. Egy családi ház gyulladt ki a város közelében lévő Béb településen, ahova a IV. kiemelt fokozatú riasztást követően a megye több területéről érkeztek tűzoltóegységek.

A városi tűzoltóparancsnok segítségkérése után a Hadművelleti Központ váltásparancsnoka, a megfelelő engedélyek megkérése után, riasztotta a szolgálatban lévő tűzoltórajt, amely rövid időn belül (13 perc) a helyszínre érkezett. A tűzoltásvezető, Csillag István tűzoltó őrnagy irányításával megkezdtek a kárfelszámolást. A bébi családi ház a hozzá tartozó melléképületekkel, valamint az udvaron felhalmozott gépjárművekkel és lomokkal együtt teljes

terjedelmében égett. A tűz áterjedt a szomszédos ház udvarán található fatároló helyiségekre is. Mivel a község tűzcsaphálózatában elégtelen volt a víznyomás, ezért a szomszédos településekről, több fordulóval sikerült a PBRT tűzoltóinak biztosítani az oltáshoz szükséges vízmennyiséget. Ezek után egy visszagyulladt fészert eloltását

végezték el a reptéri tűzoltók egy „C” sugárral.

A különösen veszélyes tűz eloltása, az önkormányzati tűzoltókkal való hatékony együttműködés is mutatja az MH Pápa Bázisrepülőtér tűzoltóinak rátermettségét, kiképzettségük színvonalát, és bizonyítja, hogy közös értékeink megóvása érdekében mennyire fontos a Pápa Városi Tűzoltósággal való jó kapcsolat, szakmai együttműködés.

A Pápa Bázisrepülőtér állománya egy gépjárművel és három fővel tett részt az oltásban: Mecseki András főtörzsőrmester, váltásparancsnok, Szocsevka Gábor szakaszvezető, tűzoltó kezelő és Gál Jenő szakaszvezető, gépkocsivezető.

Gyeginszky Andor törzsőrmester

KÜLÖNLEGES LŐGYAKORLAT

Haditechnikai eszközök megsemmisítése, rombolása, az ellenség élőerejének leküzdése volt a célja annak a különleges lögyakorlatnak, amelyet az MH 5. Bocskai István Lövészdandár felderítő katonái hajtottak végre ez év januárjában.

A hajdúhadházi Vay Ádám Képzőbázis löterén a 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj kijelölt állománya a rossz látási viszonyok közötti rajtaütést gyakorolta. Barta István százados, az Elektronikai Hadviselési Század parancsnoka szerint a szaklőgyakorlatok végrehajtásánál az a legfontosabb, hogy a felderítő katonák a valóságot megközelítő helyzetben gyakorolják be feladataikat. Ez önállóságra és a váratlan szituációk meg-

oldására készíti őket, amelynek nagy hasznát veszik egy esetleges – például gyakorlaton vagy külszolgálaton – kialakult helyzetben.

Barta százados a gyakorlatot ismertette elmondta: – A feladatot előremozgásban, majd a nagy erejű ellenség megjelenését követően elszakadásban, egymás biztosításával, tűzcsoportok hajtották végre. A lögyakorlat teljes időtartama alatt nagy gondot fordítottunk a csoportokon belüli és a csoportok közötti együttműködésre. A rajtaütők először egy kis erejű ellenséges csoportosítást derítettek fel a célobjektum közelében, amelyet megsemmisítettek. Ezt követően, a második csoportban egy nagy erejű ellenség jelent meg, amely a rajtaütő csoportot

– egymás tűzfedezete mellett – a hátsó terepszakaszok elfoglalására készítette, majd egymás biztosításával megkezdtek az előremozgást. A célobjektum megsemmisítése után, a nagy erejű ellenség megjelenésével egy időben – egymás biztosításával – az ellenségtől való elszakadást is megkezdtek.

A különleges lögyakorlaton túl a felderítő-zászlóalj katonái kézigránát-dobó gyakorlattal az esetleges városi vagy helység-harc hatékony megvívására is felkészültek. Itt egy épület ablakán kellett bedobni a kézigránátot, illetve annak pusztítását követően – vaklőszerrrel imitálva – tovább folytatni az élőerő leküzdését.

Révészné dr. Markovics Zita hadnagy

KÖVETKEZETESSÉG, PÉLDAMUTATÁS, FEGYELEM

A vezénylőzászlós helye és szerepe a missziós kontingensben

A nemzetközi feladat-végrehajtások során már szinte fel sem tűnik – annyira általános és elfogadott –, hogy az adott kontingensparancsnok mellett egy tiszthelyettes vezető is segíti az eredményes munkát. A vezénylőzászlósok aktív szerepet játszanak a különböző kontingensek belső életében és a nemzetközi kapcsolatok szervezése terén is. A partnerországok hadseregeiben a beosztás tradicionálisan létezik, fontos összekötő kapocs a tiszthelyettesi kar napi életében és munkájában – nemcsak nemzeti, de nemzetközi téren is. Írásunk szerzője 2011 augusztusától az MH PRT 11. váltás kontingens vezénylőzászlósi feladatait látja el. Tapasztalatait korábbi, illetve a misszió alatt megszerzett élményei, benyomásai alapján fogalmazta meg.

2009 júliusától századköteléknél, 2010-ben KFOR-, majd 2011-ben PRT-kontingens szinten dolgoztam mint vezénylőzászlós. A köztes időszakban, a zászlóalj műveleti alkalmazásai miatt, keresztváltásban, hat hónap időtartamban, a megbízott zászlóalj vezénylőzászlósi beosztást is elláthatam.

Az elmúlt években bőségesen volt alkalmam a különböző szinteken tapasztalatot gyűjteni. Az eredményes feladat-végrehajtás egyértelműen a parancsnokok és a magasabb szintű vezénylőzászlósok feltétlen támogatásának volt köszönhető. A megállapítás kiemelten igaz azokra az időszakokra, amikor többnemzeti környezetben, egy széles spektrumú kontingens élén kellett eredményes munkát végezni. Ehhez a munkához még alaphelyzetben is elengedhetetlen a parancsnokok által biztosított töretlen bizalom és támogatás. A missziós küldetésre fokozottan igaz a megállapítás; a kontingensparancsnokok kiemelt támogatással „hálálták” meg az állomány és a kontingens érdekében végzett munkát. Ez csak így működik, csak így lehet sikeres a közös tevékenység!

A missziós kontingensek – a szakmai specifikumoknak megfelelően – minden esetben több alakulatból szerveződnek, így a végrehajtói szint szempontjából különösen fontos a kiválasztott vezénylőzászlós személye, rátermettsége, tapasztalata. Szerepe meghatározó a kontingens életében. Ő az első számú kapocs – az kell hogy legyen! – a teljes tiszthelyettesi és legénységi állomány, valamint a

parancsnoki kar között. Ő a parancsnok első számú tanácsadója, amikor a katonai vezető az említett állománnyal kapcsolatos kérdésekben állást foglal. Természetesen, mivel a kontingensek nemzetközi környezetben dolgoznak, mindez igaz a többnemzeti oldalon is.

Az MH Tartományi Újjáépítési Csoport szervezeti felépítésében és mindennapi életében is fontos szerepet tölt be a kontingens vezénylőzászlósa. A parancsnokság szerves részeként, a parancsnoki csoport – parancsnok, parancsnokhelyettes, törzsfőnök, vezénylőzászlós – tagjaként meghatározó eleme a mindennapi élet irányításának, javaslataival és szakmai állásfog-

lalásaival aktívan segíti a parancsnoki döntéshozatalt. Műveleti szempontból át kell látnia egy kontingens méretű katonai szervezet feladatainak teljes spektrumát, értékelni kell tudnia a keletkező információkat, és javaslatokkal kell segítenie a későbbi döntéshozatali folyamatot. A beosztás ellátását nagyban segíti a korábban szerzett törzsmunka-tapasztalat és a műve-

leti területen betöltött beosztásokban gyűjtött információtömeg. A műveleti vezetés során elkerülhetetlenül napi kapcsolatba kerül a nemzetközi katonai és civil szervezetek rangidős tiszt-helyetteseivel, tisztjeivel, szakértőivel, tanácsadóival, és esetenként a politikai élet résztvevőivel is; a beosztás magas színvonalú ellátása megfelelő szintű idegen nyelvi és szakmai ismeretet követel. Mivel szinte minden feladat során együtt dolgozik a PRT parancsnokával, a nemzetközi síkon végzett munka a mindennapi feladat-végrehajtás szerves részét képezi.

Saját tapasztalataim nagyon pozitívak. Ha a nemzetközi partner megfelelően kommunikál, szakmailag rátermett vezénylőzászlóssal koordinál egy adott feladat során, akkor a parancsnokok elé engedélyezésre zöm-mel már kidolgozott cselekvési vázlatok kerülnek. Mivel más országoknál a vezénylőzászlós már hosszabb ideje jelen van a katonai kultúrában és hierarchiában, a kiforrott feladat- és jogkörök segítik az eredményhez vezető célirányos végrehajtást. Tekintettel arra, hogy parancsnokaim támogatása folyamatos volt, szolgálatom során egyszer sem szembesültem semmilyen akadállyal. Az elért eredmények is ezt igazolják, így például – Koszovót vizsgálva – az amerikai hadszíntéri életmentő-kiképzés, az US–HUN közös mesterlövész-lövészet, az US–HUN kvalifikációs cserelövészet, az US ARMY katonai közelharc és kényszerítő eszközök alkalmazása kiképzés. Az említett kiképzések koordinációja, a tematika kidolgozása és a végrehajtás teljes mértékben tiszthelyettesi vonalon történt. A parancsnokok folyamatos tájékoztatása és felügyelete biztosította a kiemelkedő végeredményt.

Az afganisztáni hadszíntéren a vezénylőzászlós kulcsfontosságú koordinátori szerepet játszik a nemzetközi munkában. Kiképzésre itt már sokkal kevesebb idő jut, előtérbe kerül az aktív feladat-végrehajtás. Az itt szolgáló vezénylőzászlós a nemzetközi találkozókon, parancsnoki jelentéseken és a feladatértékelés/elemzés során is aktív képviselője a teljes végrehajtói karnak.

Mindemellett a mindennapi étellel kapcsolatos feladatok tartoznak hatáskörébe: a táborrend és fegyelem betartatása, a kiértesítési és riasztási rendszer működtetése, a készenléti szintek emelése során jelentkező feladatok, a napi rutint szabályzó koordinációs értekezleteken való részvétel, a szabadidős és sporttevékenységek, -versenyek összefogása, de a legegyszerűbb szabályzó-direktívák és nemzetközi STANAG-ek /SOP-k (Standing Operating Procedures – hatályos műveleti utasítások) felügyelete, az állománygyűlések, sorakozók és rendezvények szervezése is mind-mind részei a teljes feladatkörnek.

Saját tapasztalataim alapján meg-

erősíthetem: a tiszthelyettes parancsnoki/információs lánc és támogató rendszer kiválóan működik. Szerencsés helyzetben vagyok, mert egy kiemelkedő adottságokkal és jelentős tapasztalattal bíró vezénylőzászlós segíti a munkámat. Bucsei Attila zászlós vezeti tiszthelyettesi vonalon az önálló alegységként kezelhető FP- (Force Protection – erőik megóvása) századot. Bucsei zászlóssal – akivel itthoni szolgálatom során is együtt dolgoztam – kiváló együttműködésben hajtjuk végre feladatainkat. Rengeteg terhet vesz le a vállamról azzal, hogy vezénylőzászlósként képes az alárendelt alegység élén teljesen önállóan működni. Elmondhatom, hogy minden egyéb részlegnél és a támogató elemeknél is rendelkezem hasonló kvalitású rangidős tiszthelyettesekkel, így a teljes hálózat életképes és gyors választ tud adni a kihívásokra.

Összefoglalva: meggyőződésem, hogy a vezénylőzászlósi rendszer nem képes hathatós működésre parancsnoki támogatás nélkül. Szükséges, hogy egységességet és állandó értékeket képviseljünk minden helyzetben. Fontos a pozitív nemzetközi megjelenés és megítélés. Figyelni és hallgatni kell a beosztottakra, és nem szabad kitérni a problémák elől. A következetesség és a fegyelem elengedhetetlen a missziós munkavégzés alatt, ezek hiánya problémákhoz vezethet. Példát kell mutatni, függetlenül a körülményektől, és példával kell vezetni, hogy követhessenek. Műveleti területen ezen értékek elengedhetetlenek, nélkülük a tiszthelyettesi parancsnoki munka nem lehet eredményes.

Pasztercsák László zászlós

KÜLHONI KULTÚRÁK MEGISMERÉSE

A kulturális antropológia megjelenése a Magyar Honvédség missziós feladatellátásában

Első hallásra talán meglepő lehet a témaválasztásom. Felteheti az olvasó a kérdést: vajon milyen motiváció alapján kezdtem el vizsgálni a kérdéskört. Az egyik ok: fontosnak tartom, hogy olyan témával foglalkozzam – ily módon is javítva a Magyar Honvédség és a „civil” szféra kapcsolatát –, amely egyaránt hasznos mind a kulturális antropológiát kedvelők, mind pedig katonatársaim számára (akikkel volt szerencsém számos misszióban együtt szolgálni, és valószínűleg sejtésük sincs arról, milyen kivételes lehetőség számunkra eljutni olyan vadregényes tájakra, melyekre az utazási irodák révén szinte lehetetlen). Továbbá szeretném előtérbe helyezni azon álláspontomat, miszerint igenis lehet szerepe a katonai tevékenységben a társadalomtudományoknak, köztük a – hazánkban fiatal tudományágnak számító – kulturális antropológiának.

Az antropológiáról általában

Mindenekelőtt pár szóval hadd mutassam be ezt a nem túl régi tudományágnak, mely főként angolszász gyökerekre vezethető vissza, és kezdete a 19. század második felére tehető.

Az antropológia az ember létezésének minden fázisát, biológiai és kulturális vonatkozásait, múltját és jelenét vizsgálja, és egyesíti e sokféle ismeret,

hogy amikor az emberi megismerés kérdésének tárgyalásához kezd, összefüggő egészet alkosson.¹ A kultúra az emberiség egyik legfontosabb jellemzője; egy-egy közösség, csoport leginkább kultúráján keresztül vizsgálható és érthető meg. Az élet minden területén jelen van, meghatározza viselkedésünket, befolyásolja gondolkodásunkat, megtalálható a gazdasági életben, vagy akár a családban. Magyarországon hagyományosan a néprajz felelt meg legjobban a modern angolszász indíttatású kulturális antropológiának, ezért a kulturális antropológiai szempontú kutatásokkal sokáig a néprajz keretei között foglalkoztak. Ma már azonban a kettő teljesen különálló tudomány. Hazánkban többek között a Pécsi Tudományegyetem Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszékén, az ELTE Kulturális Antropológia Szakcsoportjában, illetve a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézetében van lehetőség kulturális antropológiát tanulni.²

Háború dúlta ország

Ejtsünk néhány szót vizsgált témám célországáról, Afganisztánról, ahol már az ókor kezdetétől találkoztak és termékenyítően hatottak egymásra az indiai, kínai, perzsa és közép-ázsiai kultúrák. Afganisztánon keresztül ve-

zetek a Kelet-Ázsiát Európával összekötő nagy kereskedelmi útvonalak. Majd 2000 éven keresztül folyt a harc a „Selyemútért”; a háborúk újra meg újra feldúlták Afganisztánt, mely – nagyrészt ennek következtében – ma a világ legelmaradottabb országai közé tartozik. Nincs vasúthálózata, rosszak az útjai. Az afgánok elenyésző része él a városokban, a lakosság nagy része nomád életvitelt folytat.

Az ország túlnyomó részét uraló, fanatikusan iszlamista tálibok 1996 és 2001 közötti uralmuk során vallási indíttatásból jelentős műkincspusztítást folytattak. A szoborrombolás legjelentősebb áldozatai lettek a híres bamijáni Buddha-szobrok, amelyeket „iszlámellenes bálványoknak” tekintve teljesen megsemmisítettek.³

Az ország politikai és vallási viszonyaira az évszázadok folyamán mindig rányomta bélyegét, hogy területe földrajzilag rendkívül kedvezőtlen adottságú. Ez viszont azzal a tagadhatatlan előnnyel járt, hogy a kies, nehezen megközelíthető belső részek a birodalmak, dinasztiák gyakori változásai közepette is megőrizhették viszonylagos függetlenségüket, a helyi uralkodók, törzsek, etnikumok és vallási csoportok megtarthatták önállóságukat. A központi hatalom részint a természeti adottságok, az ország belső területeinek nehezen megközelíthetősége, részint a törzsi viszonyok szinte változatlan formában történő továbbélése következtében sohasem tudott olyan szerepet betölteni, mint akár az iszlám világ más országaiban is. Az afgánokat Nyugaton már jóval a tálib rezsim hatalomra kerülése előtt is szélsőséges vallási fanatikusként tartották. Mindez elsősorban arra vezethető vissza, hogy az afganisztáni törzsek és népcsoportok az évszázadok folyamán mindig sikerrel álltak ellen a különböző hódítási kísérleteknek, mégpedig részint a természetföldrajzi adottságok, részint a törzsi viszonyokban gyökerező erős harci szellem következtében.

A KABULI REPÜLŐTÉR MELLETTI LAKÓNEGYED

Személyes tapasztalatok

Ezt a tényt támasztja alá számomra legutóbbi „kirándulásom” is, melynek során az Afganisztán északi részén fekvő Mazar-e Sharif város közelében lévő német katonai táborban töltöttem közel hét hónapot. Ez idő alatt ráébredtem arra a tényre, miszerint ezek a kultúrák bármily különbözőek is egymástól, bámulatosan képesek alkalmazkodni a kör, valamint a helyzet aktualitásához. Afganisztán találkozási pont Nyugat és Kelet között, a lakosságot etnikai csoportok színes mozaikjai alkotják. Az ország a vándorlás és a kereskedelem egyik fókuszpontja volt a régi időkben. Története során a területet már többször elfoglalták: a Perzsa Birodalom, Nagy Sándor, az Arab Birodalom, a török, a mongol nomád hatalom, a Brit Birodalom és a Szovjetunió tudta ideiglenesen magáénak.⁴

Már kiutazásom előtt is tisztában voltam vele, hogy az Egyesült Államok hadserege működtet egy sikeres programot, melyben antropológusok vesznek részt, és melynek célja megteremteni az együttműködést a civil lakosság és a katonák között, valamint csökkenteni az áldozatok számát mindkét oldalon. Meglepően tapasztaltam, hogy a külszolgálatra történő célfelkészítésen a Magyar Honvédség kiképzői milyen nagy hangsúlyt fektetnek az afganisztáni népcsoportok kultúrájának megismerésére. Napokon keresztül foglalkoztunk az iszlám tanításainak megfelelő vallási szokásokkal, a helyi sajátosságokkal, valamint az uralkodó politikai rendszer elvárásainak megismerésével. Akkor még nem gondoltam arra, hogy az itt tanultak milyen nagy hatással lesznek rám a későbbiek folyamán, és mennyire megkönnyíthetik a dolgomat a mindennapi feladatellátás során. A közhiedelemmel ellentétben ezek a hétköznapi emberek, akikkel napi munkakapcsolatban álltam, nagyon is vendégszeretőek, valamint fogékonyak az idegen kultúrával kapcsolatban. Csodálatra méltó módon állították tudásukat a kint szolgáló nemzetek katonái igényeinek szolgálatába. Munkáik között éppúgy megtalálható volt a szőnyegbe szövött magyar címer, mint az Ópusztaszer feliratú fabábu vagy esetleg egy magyar zászlóval díszített rézmetszet. Egyre inkább kezdtem arra

PIAC MAZAR-E SHARIF – CAMP MARMALBAN

az álláspontra jutni, miszerint ebben az országban nem feltétlenül minden embernek a merényletekhez szükséges robbanószerek elkészítése és az út szélén való telepítése a célja. Folyamatos fejlődésüket bizonyította az is, hogy a táborban dolgozó afgán alkalmazottak szinte kivétel nélkül beszélik az angol nyelvet, valamint némelyikük az alapvető magyar szavakat is ismeri.

Az együttműködés alappillére a másik fél ismerete

Számos tanulmányt, cikket olvashatunk, nyilatkozatot hallhatunk a különböző missziós feladatokról, a missziókban szolgálatot teljesítő katonákról és közösségeikről, valamint arról, hogyan és miként dolgozik egy kontingens külhonban. A missziós tapasztalatok megszerzése ma már alapkövetelmény a Magyar Honvédségben. Mint minden területen, itt is elengedhetetlen a felgyülemlett ismeretek feldolgozása, átadása az utódoknak. A világ számos területén szolgálva, tapasztalatot gyűjtve bizton állíthatom: a missziók előtti felkészülések során egyre nagyobb hangsúly helyeződik a külföldi kultúrák megismertetésére. Ez a folyamatos fejlődés köszönhető annak is, hogy a katonai vezetők köréből is egyre többen szolgálnak külföldön, és felismerték a tényt, miszerint az együttműködés

legfőbb alappillére – az egymás iránti tiszteleten túl – a másik nép alapvető kulturális szokásainak, igényeinek az ismerete. E felismerés jegyében immár két antropológus is tevékenyen dolgozik a Magyar Honvédség kötelékében, akik igyekeznek megértetni az állománnyal, hogy ne csupán a saját nézőpontunkból, és főleg ne elfogultan ítéljük meg egy népcsoport másságát, kultúráját.

*Kelemen Gábor János zászlós
A szerző felvételei*

¹ Melville J. Herskovits: Az antropológia: az ember tudománya. <http://mek.niif.hu/01600/01668/01668.htm#7>

² http://hu.wikipedia.org/wiki/Kulturális_antropológia

³ http://hvg.hu/Tudomany/20100817_afganisztan_buddhista_lelet_regeszet (2010.11.13. 0835)

⁴ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Afganisztán>

A HAJDÚHADHÁZI LŐ- ÉS GYAKORLÓTÉR TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

A hajdúhadházi lő- és gyakorlótér a Magyar Honvédség 5. Bocskai István Lövészdandár kiemelt kiképzési objektuma. Amellett, hogy számos katonai feladat végrehajtásának helyszíne, a Natura 2000 hálózat, Liget-legelő természetmegőrzési terület része, és nagyon sok hazai jelentőségű védett, fokozottan védett növény- és állatfaj otthona. Mi is az a Natura 2000, és hogyan lehetséges, hogy egy honvédségi területnek ilyen kiemelkedő a flórája és a faunája van?

A Natura 2000 egy összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű élőhelytípusok, növény- és állatfajok megővésére irányul. A tagállamok a védett területek kijelölésével garanciát kívánnak vállalni arra, hogy ezek az élőhelyek és fajok az intenzív emberi jelenlét és használat mellett is fennmaradnak a jövő generációk számára, illetve a természetvédelmi célok meghatározásával a természethez közeli állapotok fenntarthatók. A Natura 2000 hálózatot az Európai Unió két természetvédelmi irányelvvel, a madárvédelmi irányelv és az élőhelyvédelmi irányelv alapján jelölték ki. A madárvédelmi irányelv célja a területeken előforduló összes madárfaj védelme. Kiemelt figyelmet fordít a vizes élőhelyekre, amelyek számos hazai és átvonuló vízimadárnak adnak otthont. Az élőhelyvédelmi irányelv fő célkitűzése a biológiai sokféleség megővése, az élőhelytípusok hosszú távú természetvédelmi kezelésével.

KIKÉPZÉS A HAJDUHADHÁZI GYAKORLÓTÉREN

Magyarországnak kb. 21%-a Natura 2000 terület. Ennek bizonyos része katonai használat alatt áll. A természetvédelmi szakemberek is elismerik, hogy ezek a területek azért őrizhették meg természeti kincseiket, mivel a katonai jelenlét a civil lakosságot távol tartva, nem engedte az intenzív mezőgazdasági művelés megjelenését. A katonai kiképzési feladatok végrehajtása közben a területi terhelések, a negatív hatások vagy koncentráltan kis területet érintettek, vagy nagyobb kiterjedésben és rendszertelenül jelennek meg, amely kisebb mértékű degradációs folyamatokat indított meg, így megközelítőleg természetközeli állapotok maradhattak fent.

A Liget-legelő természetmegőrzési terület jelölő élőhely típusai a pannon homoki gyepek, a folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárréti, és az euro-szibériai erdőössztyeppptölgyesek tölgyfajokkal.

A magyarországi Natura 2000 területek az uniós hálózatnak csak nagyon kis részét képezik, de a területen előforduló változatos élőhelytípusok magas fokú biodiverzitást mutatnak, és számos edamikus (helyi, helyhez kötött) fajnak adnak otthont. Ilyen a magyar kökörtin (Pulsatilla pratensis subsp. hungarica) is. A legnagyobb

NYUGATI FÖLDIKUTYA

hazai állománya a hajdúhadházi lő- és gyakorlótéren él, kb. 10 000-40 000 egyed. Az elsőként fokozottan védetté nyilvánított növényfajok közé tartozik, valamint szerepel az IUCN veszélyeztetett növényfajok Vörös könyvében is. A magyar kökörtin viszonylag kis termetű, virágzaskor általában 5-20 cm magas szőrös növény. Évelő. Virágai a tőkocsány végén egyesével állnak, 2-3 cm átmérőjűek, keskeny harang alakúak, lilás színűek, március-májusban pompáznak. Ezen időszakban katonai használat szempontjából a területen a gyalogos mozgás sem javasolt. Jelenleg számára a legnagyobb veszélyt a szervesanyag-felhalmozódás jelenti, amely megakadályozza a magvak talajba fúródását. Ezt juhos legeltetéssel vagy alullegetetés esetén az avar összegyűjtésével lehet felszámolni.

MOCSÁRI TEKNŐS

VIRÁGZÓ MAGYAR KÖKÖRC SIN

A második jelölő élőhelytípusnak megfelelően a gyakrolótéren számos vizes élőhely is található, amelyek számát az elmúlt év csapadékos időjárása is növelte. Ezekon a helyeken a gazdag madárvilágon kívül Magyarország egyetlen vadon élő teknősfaja, a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) is megtalálható. Egyedszáma kb. 50-300. Kifejlett példányai maximum 20 centiméter hosszúságúak, hátpáncélja és bőre zöldes, barnás vagy feketés, amit sárgás vagy fehér pettyek vagy csíkok tarkítanak. Ragadozó. Tápláléka különféle ízeltlábúak, kétéltűek, puhatestűek és férgek. Ezekon felül dögöket is fogyaszt. Nyáron a tojásrakás időszakában a nőtények kimerészkednek a vízből.

A vizes élőhelyek másik, Natura 2000 jelölő állatfaja a vöröshasú unka (*Bombina orientalis*). Kistermetű béka, testhossza mindössze 4-4,5 cm. Felül szürkés, sötétebb olajzöld foltokkal, alul kékesfekete fehér pontozással és narancs vagy vörös tarka foltokkal.

A Liget-legaléki természetmegőrzési terület egyéb jelölő növény- és állatfajai a magyar nőszirm (Iris aphylla subsp. hungarica), a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), a közönséges görény (*Mustela eversmannii*), és a magyar futrinka (*Carabus hungaricus*).

A felsorolásban nem szerepel a nyugati földikuty (Nannospalax

leucodon), hiszen nem közösségi jelentőségi faj, de mindenképp meg kell említenünk, mivel a földikuty (Nannospalax leucodon) neve már összeforrt a hajdúhadházi gyakrolótér nevével. Nincs olyan katonája, aki nem hallott volna erről a felszínre csak nagyon ritkán merészkedő rágcsálóról. Fokozottan védett. A gyakrolótér a legnagyobb hazai állomány élőhelye. Egyedszáma kb. 400-500. Jelenlétét a területen a túrásai árulják el. Jellegzetessége, hogy az utolsó kitölt kis földhurka „v” alakban helyezkedik el és az átmérője meghaladja az 5,5-6 cm-t.

A civil elvárásokhoz igazodva a Magyar Honvédség 5. Bocskai István Lövészdandár is egyre nagyobb hangsúlyt fektet a mindennapi élet szervezésében a környezetvédelemre. A katonai vezetésben felmerült az igény, hogy környezettudatos munkaközeget alakítson ki. A rendszeresen szervezett oktatások által a személyi állomány olyan környezetnevelésben részesül, mely során megismerkedik a hulladék-gazdálkodás és a környezetvédelem általános szabályaival, a szelektív hulladékgyűjtés ökoszisztémára kifejtett hatásaival, valamint a használt területek kiemelt természeti értékeivel és azok fenntartási céljaival.

Az ökológiai sokszínűség megővése érdekében a katonai szervezet és a természetvédelmi szakemberek szoros együttműködése szükséges. Ezért ké-

szítette el 2007-ben a Honvédelmi Minisztérium megbízásából a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága a dandárral együttműködve a terület Természetvédelmi fenntartási tervét, melynek célja az, hogy összhangba hozza a természetvédelmi kezelési, fenntartási célokat, valamint a katonai kiképzési feladatokat. Olyan területhasználatot állapít meg, mely során a természeti értékek zavarása nem haladja meg azt a mértéket, amely természetkárosításhoz vezethet, de a honvédelmi célok is megvalósíthatók. Ez idő- és térbeli korlátokat szab a katonai feladatok végrehajtásának.

A fenti célok megvalósítása érdekében a dandár gyakorlattervező munkacsoportja a munkája során a magyarországi környezetvédelmi és természetvédelmi törvények, rendeletek, HM-utasítások, vezérkari intézkedések, ÖHP-intézkedések előírásait, a Természetvédelmi fenntartási terv javaslatait figyelembe véve határozza meg a gyakorlatok időpontjait, az adott terület használatának kiterjedését és mértékét, valamint a használt technikai eszközöket.

Természetesen ez nem könnyű feladat, hiszen nagy körültekintést igényel az eltérő célok összehangolása, de csak így valósíthatók meg a fenntartható fejlődés, használat alapelvei. Így biztosíthatjuk, hogy a jövő generációk számára is megmaradjanak ezek a természeti értékek, és hogy a katonai szervezet együttműködésével egy élhető világ maradjon hátra a felnövekvő nemzedékek számára.

Debreceni Renáta

Források

- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (2007): A Liget-legaléki (Geszteréd, Hajdúhadház, Hajdúsámson) javasolt kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület természetvédelmi fenntartási terve
Német A., Csorba G., Farkas J. (2006): A hazai földikutyák (*Spalax leucodon*) kromoszómavizsgálatának módszertana és első eredményei – *Állattani Közlemények* 91 (2), p. 153-157
Internet (2011.): [www.termeszetvedelem.hu/Termesztvetvedelmi-Infomaciós-Rendszer-\(TIR\)](http://www.termeszetvedelem.hu/Termesztvetvedelmi-Infomaciós-Rendszer-(TIR))
Internet (2011.): *Biológiai Sokféleség Európai Témaközpontja (Európai Környezetvédelmi Ügynökség)*
Internet (2011.): www.termeszetvedelem.hu/natura2000
Internet (2011.): www.brekik.mindenkilapja.hu
Internet (2011.): *Vadonleső/mocsári teknős*
Lesku Balázs Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága (2006): *KvVM Természetvédelmi Hivatal Fajmegőrzési Tervek Magyar kökörccsin (*Pulsatilla flavescens*)*

A VESZPRÉM-JUTASI ALTISZTKÉPZŐ ÉS NEVELŐINTÉZET PARANCSNOKAI

Az altisztképző intézet megalakulását követően szinte azonnal országos, majd néhány év elteltével európai hírnévre tett szert. (Bővebben lásd Földesi Ferenc: Erős hit – erős akarat. A jutasi altisztképző intézet története 1924–1944. Veszprémi Szemle könyvek, Veszprém, 2010.) Ebben természetesen jelentős szerepe volt az oktatás színvonalának, az oktatói-tanári állománynak, de meghatározó volt a parancsnokok szerepe, személye is. A sors szerencsés alakulása, de inkább a katonai vezetés szigorú kiválasztási szempontjai is eredményezték, hogy minden esetben mind katonailag, mind emberileg kiváló katonák vezették az intézetet.

A Jutasról szóló írásokban majd minden esetben csak egy személy, Markóczy tábornok szerepét emelik ki. Úgy tűnt, hogy ő volt az a parancsnok, aki Jutast nagyra tette, aki a legtöbbet munkálkodott az altisztképző sikeréért. Bár az értékelésnek van valós alapja, nem feledkezhetünk meg a többi parancsnokról sem, akik szintén kiváló vezetői voltak az intézetnek. Elismerete őket a város vezetése, lakossága, de tisztelte és szerette az intézet állandó állománya és a növendékek is.

Vajtafy (Vasek) Ottó ezredes

Az iskola alapító parancsnoka Vajtafy (Vasek) Ottó ezredes volt, aki az intézetet 1924–1926 között vezette. Budapest született 1882. október 11-én, meghalt 1967. február 15-én. Sírja a budapesti Farkasréti temetőben van. Katonai szolgálatát 1901-ben az m. kir. Trencsényi 15. honvéd gyalogezrednél kezdte, majd 1905-ben áthelyezték a „közös” 15. honvéd gyalogezredhez. 1918-tól már a Ludovika Akadémia tanára, majd akadémikus századparancsnok. 1924 közepén kap parancsot az altisztképző intézet megalakítására. Energikus szervezésének eredményeként 1924. november első hetében – ha csökkentett létszámmal is – megkezdtek az oktatást.

Csillagh Viktor Ödön ezredes

A következő parancsnok Csillagh Viktor Ödön ezredes, aki 1926. július 1-jétől 1929-ig igazgatta az Altisztképzőt. Csillagh ezredes 1879. október 22-én született Pancsován. Apja a m. kir. honvédség ezredese volt. A hadapródiskolát elvégezve 1899. augusztus 18-án avatták hadapród-tiszthelyettesé, 1900. június 1-jén pedig hadnaggyá. A Szegeden állomásozó 46. közös gyalogezred tisztjeként 1914. július 27-től géppuskás osztag parancsnokaként az orosz hadszíntéren vett részt az első világháborúban, ahol megsebesült. Gyógyulása után 1916. május 1-jétől az olasz hadszíntéren század-, illetve védelmiszakasz-parancsnok. Ismét megsebesül, újra Szegeden lábadozik, majd felgyógyulása után 1917. február 17-től 1918. szeptember 16-ig ismét az olasz hadszíntéren teljesít katonai szolgálatot. A frontszolgálat után 1925. április 1-jétől Örkényben a gyalogsági harcvezetési és lövőiskola nehézfegyverek csoportjának parancsnoka, majd a várpalotai csapatgyakorlótérparancsnoksághoz kerül géppuskás szakelőadónak. Innen nevezik ki a jutasi intézet parancsnoki beosztásába. Környezete közvetlen, egyenes, puritán törzstisztként jellemezte. Kizárólag hivatásának élt. A világháborúban kapott sebesülései következtében 1930 júliusában – éppen az avatási ünnepség előtt – hirtelen halt meg Veszprém-ben.

Matherny Ödön ezredes

Csillagh ezredet Matherny Ödön ezredes követte, aki 1930–1935 között volt az intézet parancsnoka. Szurcsinban született 1882. október 26-án, meghalt 1955. március 29-én. Sírja a debreceni köztemetőben található. A hadapródiskola elvégzését követően 1902-ben tiszthelyettesé nevezik ki, majd 1903-ban megkapja a hadnagyi csillagot. Harminchárom év múlva bekerül a tábornoki karba. Anyakönyvi lapjának egyik érdekes – a nyelvismeretre vonat-

kozó – bejegyzése: német, horvát (jó), szlovák (gyenge), francia (jó), magyar (1906-ban már tökéletes). Tiszti katonai szolgálatát 1902-ben kezdi a cs. és kir. 26. gyalogezrednél, ahol 1920-ig szolgál. Az ezred tisztjeként 42 hónapos arcvonalszolgálatban harcolja végig a világháborút, majd 6 hónapot hadra kelt alakulatnál, míg mögöttes területen 5 hónapot tölt el. Az altisztképző intézet parancsnoki beosztása után a 2. vegyesdandár közigazgatási vezetője, majd ezredparancsnok. A Hadilevéltár főigazgató-helyetteseként helyezik nyugállományba 1937. augusztus 1-jén. Több kitüntetés, többek között a Magyar Érdemrend középkeresztje, III. osztályú Vaskoronarend hadidíszítmény kardokkal, I. osztályú tiszti vitézségi érem, II. osztályú Vaskereszt tulajdonosa. A koncepciós perek után 1951-ben kitelepítik Dombrádra. Előtte a HM igazoló bizottság 1946. július 9-én „rendfokozatának közigazgatási úton való megfosztását” rendeli el.

Beöthy Dezső ezredes

1935-től már egy veszprémi kötődésű főtiszt kerül az iskola élére: Beöthy Dezső ezredes, aki 1935–1938 között volt az intézet parancsnoka. Püspökkladányban született 1885. április 2-án, meghalt Veszprémben 1956. március 11-én. Apja, Beöthy Gábor, Veszprémben törvényszéki bíró volt. Veszprémben járt középiskolába. 1905-ben végzett a Ludovika Akadémián, majd hadnagyként a munkácsi 11. gyalogezredhez helyezik. Innen a székesfehérvári 17-es honvédekhez került. 1912-től a 31. honvéd (Veszprém) gyalogezred felállításától annak kötelékében szolgált az első világháború alatt. A 79. menetzászlóaljjal mint az 1. század parancsnoka szállt harcba az oroszok ellen. Részt vett a II. lemergi csatában (Rawaruska), 1916-ban a Stochod melletti harcokban, az olasz hadszíntéren a konstanjevicai állásharcokban, a 10., 11. és 12. Isonzó-csatákban, valamint a Montellóval szemben lévő frontszakasz harcaiban. Beosztásában volt század-, zászlóalj-

BEÖTHY DEZSŐ EZREDES

parancsnok, ezred első segédtsízt és egyidejűleg pótszázadparancsnok. 1919-től csapattiszti beosztásokat töltött be. 1927-ben a Veszprém-jutasi altisztképző tanára, 1935–1938 között ezredesi rendfokozatban az iskola parancsnoka. 1938-ban, tábournoki rangban, nyugállományba helyezték. A Magyar Élet pártjának elnökeként aktívan vett részt a város közéletében, országgyűlési képviselőnek is megválasztották. A második világháború után nyugdíját megvonták, kitelepítették Felsőörsre. Kitüntetései között találjuk a III. osztályú katonai érdemkereszt hadiékítményekkel, ezüst és bronz Signum Laudist, Károly csapatkeresztet, III. osztályú magyar érdemkeresztet, a Háborús emlékérem kitüntetését, II. osztályú porosz Vaskeresztet.

Kiskéry (Komornik) Lóránd vezérőrnagy

A következő parancsnok Kiskéry (Komornik) Lóránd vezérőrnagy, aki 1938–1940 között volt az intézet parancsnoka. Ácson született 1888. június 2-án, meghalt Balatonfüreden 1965. október 23-án. Apja neve: Kiskéry Emanuel (Manó) uradalmi mezőőr, anyja Csernó Melinda. A hadapródiskolát 1902–1906 között Nagyváradon végezte, ami után hadapród-tiszthelyettesnek nevezték ki. 1907-ben hadnagy, a világháborúban előléptették főhadnagynak, majd századosnak. Ezredesnek 1936-ban léptetik elő, majd új beosztásában kapja meg a tábournoki csillagot. 1906–1913 között a székesfehérvári m. kir. 17. honvéd gyalogezred tisztje, majd magalakulásától annak feloszlásáig a Veszprém 31. gyalogezred tisztikará-

nak tagja. 1916-ban hadifogságba kerül a keleti fronton folytatott harcokban, ahonnan 1920-ban szabadul. Rövid ideig újra a 31. gyalogezred tisztje, majd különböző beosztások betöltése után 1938. augusztus 1-jétől 1940. augusztus 1-jéig a m. kir. „Kinizsi Pál” csapataltisztképző iskola parancsnoka. Ezután a VI. hadtest közigazgatási vezetője, illetve a 6. honvédkerület parancsnoka. 1942. május 1-jével nyugállományba helyezik. 1946-ban igazolják, de nyugdíját megvonják. 1950-ig gazdálkodó, 1950–1957 között alkalmi munkából él, napszámos. 1957-től éjjeliőr.

Vitéz Markóczy János altábornagy

Vitéz Markóczy János altábornagy talán a legismertebb és a legtöbbet idézett parancsnoka volt a jutasi intézetnek. A parancsnoki beosztást 1940. augusztus 1-je és 1944. március 1-je között töltötte be. Nagyszebenben 1890. március 17-én született, Zürichben halt meg 1956. március 26-án. Tanulmányait a nagyszebeni hadapródiskolában kezdte, ahol 1908-ban végzett. Ezután következett Bécsűjhelyen a cs. és kir. Katonai Akadémia, majd 1920–21 között a Hadiakadémia. Beszélt németül (tökéletes), franciául (jól), románul (jól), de megértette magát angol és olasz nyelven is.

VITÉZ MARKÓCZY JÁNOS ALTÁBORNAGY

Katonai előmenetele töretlen volt. Zászlóssá 1908. augusztus 18-án nevezték ki, a hadnagyi csillagot 1911. szeptember 1-jén tűzték a vállára.

1939. május 1-jétől ezredes, vezérőrnagyi kinevezését 1942. október 1-jén kapta kézhez. Altábornaggyá 1944. szeptember 11-én léptették elő. 1911 augusztusától 1917-ig a cs. és kir. 69. gyalogezred tisztikarának tagja. 1917-ben néhány hónapig vezérkari tanfolyami hallgató, a közös 16. gyaloghadosztály vezérkari tisztje, majd az 5. székely hadosztály vezérkari szolgálatot teljesítő századosa. Debrecenél román hadifogságba kerül, internálják. 1919–1920 között a miskolci hadosztály-parancsnokságon teljesít szolgálatot. Hadiakadémiai tanulmányok után a 6. vadászdzandár-parancsnokságon beosztott vezérkari őrnagyi helyen, majd a 11. és a 7. honvéd gyalogezredeknél teljesít katonai szolgálatot. 1928. szeptember 1-jétől 1932. augusztus 1-jéig a Ludovika Akadémián szabályzatismeretet oktat. 1932-től újra csapatszolgálatot lát el. Vácott a m. kir. „Damjanich János” 1. kerékpáros zászlóaljnál parancsnokhelyettes, majd parancsnok. Közben 1935-ben törzstiszti tanfolyamot végez Franciaországban. 1937-től már maga is tanár a budapesti törzstiszti tanfolyamon, majd 1939. október 1-jétől az 1. gépkocsizó dandár parancsnokhelyettese. 1940. augusztus 1-jén nevezik ki a „Kinizsi Pál” honvéd tiszthelyettesképző iskola parancsnokának; a beosztást 1944. március 1-jéig tölti be. Ezután a Vezérkarfőnökség törzssztyályaán kapott beosztást, ahol a honvédkiképzés vezetésével bízták meg. Négy hónapig a 24. gyaloghadosztály parancsnoka Ungváron, aztán gyalogsági főfelügyelő, a VII. hadtest parancsnoka és vezénylő tábournok. 1944. november 16. – 1945. január 1. között a honvédség gyalogsági felügyelője, majd a Belügyminisztériumba vezénylik, ahol a Németországba irányuló áttelepülést szervezi. 1945 szeptemberében amerikai hadifogságba kerül, majd haláláig az Oerlikon gyár katonai tanácsadója Svájcban.

Több kitüntetéssel rendelkezett (Magyar Érdemrend középkeresztje csillaggal, Magyar Érdemrend tisztikereszt, Kormányzói dicsérő elismerés kardokkal (3 alkalommal), Tiszti kereszt, 2. o. német Vaskereszt, Károly csapatkereszt, Sebesülési érem 1 sávval).

A felsorolt kitüntetései mellett szükséges megemlíteni díszpolgári címét is, amit Balatonszőlőstől kapott áldozatos

VITÉZ TÓTH IMRE EZREDES

munkájáért, miután vezetésével az iskola építette fel a falu katolikus templomát, újíttotta fel az iskolát és a református templomot. A templom átadásáról tudósított az 1943. március 3-i Veszprémi Hírlap. Emellett dr. Czapik Gyula veszprémi megyéspüspök 1942-ben a „Pro Ecclesia et Pontifice” pápai kitüntetésre is felterjesztette. A háború – illetve a Szentszék semlegességi politikája – megakadályozta, hogy megkapja ezt a kitüntetést.

Szigorú, ugyanakkor igen emberséges parancsnoknak írták le közvetlen beosztottjai is. Megjelenése igen „katonás” volt, követelménytámasztása legendás: „Markóczy vezérőrnagy pontos volt, mint az óra. Gyönyörű lovon jelent meg mindig, főleg ha a gyakorlótérre mentünk. Lova is viselte urának a rangját, valamiképpen gyönyörű és felemelő kantározással volt ellátva, ami nagyon meglepett, hogy a lónak szügye előtt aranyszínű alma-gömb csüngött, ami nagyon szépen dekorálta a lónak a küllemét.” – írja Czeglédi Gyula Jutasi emlékeim című munkájában.

Becsei Dezső alezredes

A vitéz Markóczy János vezérőrnagy át-helyezése és a következő parancsnok, Tóth Imre ezredes kinevezése közötti időszak alatt Becsey Dezső alezredes megbízott parancsnok vezette az iskolát.

Tóth Imre ezredes

Vitéz Tóth Imre ezredes 1889. október 19-én született Gyömörén. Tizenkét gyermekes zsellércsaládból származott, önerejéből került tisztí beosztásba és ért el parancsnoki beosztást. Az első

világháborúban tanúsított helytállásáért arany vitézségi érmet kapott. 1944. július 1-jétől 1945. április 23-ig – az iskola fogságba eséséig – a M. kir. „Kinizsi Pál” honvéd altisztképző intézet parancsnoka. Az elemi iskola elvégzése után 16 éves koráig hónapos cselédként dolgozott, majd MÁV pályamunkás volt. Munkája mellett végezte el a polgári iskola 1–4. osztályát, illetve magántanulónként a felső kereskedelmi iskolát. Közben besorozták, és 1911 októberében bevonult a 19. gyalogezredhez mint 3 éves újonc. 1911–1916 közötti katonai szolgálati ideje alatt tet-le az érettségét.

A világháború alatt őrmesteri, majd törzsőrmesteri, illetve önkéntes karpaszománnyal zászlósi, majd hadnagyi rendfokozatot ért el. Először raj- és szakaszparancsnoki, majd szakasz- és századparancsnoki beosztásokat töltött be. 1919 áprilisában zászlóalját a hajmáskéri táborba irányították. Rövid kiképzés és hadfelszerelés-kiegészítés után 1919. május második felétől a Sajó völgyében a cseh intervenció csapatai elleni hadműveletekben vett részt. Vezetése alatt a zászlóalj elfoglalta Tornaalját, Pelsőczt, Rozsnyót, majd a Dobsina mellett Ökörhegyet, ahol megsebesült. Sebesülése után a győri hadikórházban ápolták, ahol 1919 augusztusában elfogták és három hónapig fogságban volt. Mivel arany vitézségi éremmel rendelkezett, amnesztiában részesítették és visszarendelték katonai szolgálatra. A különböző katonai igazgatási és csapattisztí beosztások után 1939. január 24-től Nagykanizsán a m. kir. 17. honvéd gyalogezredhez helyezték, ahol a 17/1 zászlóalj parancsnoka volt 1940. december 1-jéig. Ekkor kinevezték a M. kir. „Kinizsi Pál” honvéd altisztképző iskolába zászlóaljparancsnok tanárnak. Ezt a beosztását töltötte be 1942. november 1-jéig, amikor a m. kir. 19. honvéd gyalogezredhez kerül lö- és fegyvertörzstisztí beosztásba.

Harcéri szolgálatait mint az ezred parancsnoka teljesítette 1943. április 2-ától 1944. július 1-jéig. Ekkor megsebesült, és július 30-ig kórházi kezelésen volt. Felgyógyulása után nevezték ki az altisztképző intézet parancsnokának. Vezetésével települt ki az iskola teljes személyi állományával és a hozzátartozókkal együtt (több mint 3000 fő kelt útra). Az intézetet a fogságba

esésig egyben tartotta; egy 300 fős egység harcbevételétől eltekintve – amely egység teljes egészében elesett a poznanai csatában – nem engedte, hogy a németek bevessék a katonailományt a védelmi harcokban.

1946-ban rendfokozatától megfosztották, nyugdíját megvonták. Segéd-munkásként dolgozott haláláig; sírja a győri köztemetőben van.

Több kitüntetést tulajdonosa: Magyar Érdemrend középkeresztje a hadiszalagon a kardokkal (1944. Elő-Kárpátok-i harcokért), Magyar Érdemrend tisztí keresztje a hadi-ékitménnyel a kardokkal (1943. évi Pripjat-mocsarak környéki harcokért), Magyar Érdemrend lovagkeresztje, Magyar érdemérem a hadiszalagon a kardokkal (Ruszinkó elfoglalásáért), Arany vitézségi érem (1914. augusztus 23-i kraszniki ütközet), I. oszt. ezüst vitézségi érem (1916., leMBERGI ütközet), bronz vitézségi érem (1915. évi kárpáti harcok), 2. osztályú német Vaskereszt, illetve több emlékérem és dicsérő oklevél.

Dr. Földesi Ferenc nyá. ezredes

„MINDENKI HADTUDOMÁNYA” (2012. első fél év)

Az előadások minden hónap második csütörtökén 17 órakor kezdődnek a HM Bessenyei György Kulturális és Üdültetési Közhasznú Nonprofit Kft. (Stefánia út 34.) Gobelin termében.

Március 8-án

Közép-Ázsia és a Sanghaji Együttműködési Szervezet

Előadó: *dr. Nagy László nyá. ezredes,*
az MHTT elnöke

Április 12-én

A NATO 2010. évi stratégiai konceptiója

Előadó: *dr. Szenes Zoltán nyá.*
vezérezredes, egyetemi tanár

Május 10-én

Az Európai Unió biztonságpolitikai szerepvállalása.

A magyar EU-elnökség tapasztalatai
Előadó: *dr. Tóth Péter,* a Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet igazgatója

A ROZGONYI CSATA

„Rozgony mellett olyan kemény csata támadt, amilyen a tatárok ideje óta nem volt Magyarországon”¹ – 700 évvel ezelőtt, 1312. június 15-én Rozgony² mellett Károly Róbert legyőzte az egyik legnagyobb hatalommal bíró tartományúr, Aba Amádé fainak seregét. Habár ez a csata nem eredményezett hirtelen változást, mégis ezzel nagy lépést tett az országot már évtizedek óta megosztó kiskirályok hatalmának megtörésére, visszaállítva Magyarország egységét, erejét és gazdagságát.

Károly Róbert, az első Anjou-uralkodó Magyarország trónján 1288-ban Martell Károly, valamint Habsburg Rudolf német-római császár leánya, Klemencia gyermekeként született. Nápolyban olaszosan Carobertónak hívták. Édesapja, Anjou Martell Károly (Carlo Martello d'Angiò; Nápoly, 1271 – Nápoly, 1295.) nápolyi Anjou-herceg, II. (Sánta) Károly és Árpád-házi Mária gyermeke – ezáltal V. István magyar király unokája –, Magyarország trónkövetelője és címzetes királya volt.³ Trónigényét korai halálát követően fia, Károly Róbert vitte tovább és váltotta valóra. Magyarországon elismertetni egyeduralmát és létrehozni az ország egységét nem kevés politikai, egyházi és katonai tevékenységébe került.

Ellenkirályok

Károly Róbert még III. András életében, 1300 augusztusában érkezett Magyarország területére, amikor hajói kikötöttek Spalatóban⁴, ahol kezdetben Nápolyt támogató délvideki tartományurak (többek között a Frangepánok) támogatását élvezte. Ugyanis a trónért folyó küzdelem nem III. András (1290–1301) halálával, hanem trónra lépésével indult meg: az utolsó Árpád-házi király, II. András (1205–1235) el nem ismert gyermekétől, utószülött István hercegtől származott.⁵ Ekkor III. András a nagyhatalmú, függetlenedő Csák Máté⁶ ellen vezetett hadjáratot. A még gyermek, de határozott Károly Róbert az őt támogató tartományurak segítségével gyorsan haladt az ország belseje felé, és úgy tűnt, hogy közöttük a fegyveres összecsapás elkerülhetetlen, amit a sors megakadályozott: 1301. január 14-én váratlanul meghalt III. András, és ezzel kihalt az Árpád-ház férfiága. Ezzel megszűnt az a kötelék is, amely eddig még jelképesen összefogta a XIII. század második felétől fokozato-

san tartományuraságokká szakadozó Magyarország előkelőit.

III. András halálhíreről értesülve Károly Róbertet hívei Esztergomba vitték és megkoronázták, de mivel felkenése nem a szokásos körülmények között történt, kérdésessé vált uralmának jogossága.⁷ Ezenfelül az egyházi vezetők, a világi előkelők és a bárók nagy része szembefordult Károly Róberttel, és más Árpád-házzal rokon uralkodó után nézett. A Képes Krónika szerint az ország legjelentősebb urai (köztük Csák Máté és Aba Sámuel) indultak Csehországba, ahol anyai ágon IV. Béla dédunokája, II. Vencel uralkodott, hogy fiát meghívják a magyar trónra. Az ifjabbik Vencelt (Magyarul Lászlót) augusztusban megkoronázták, de szintén nem teljesen a magyar hagyományoknak megfelelően, amit Károly Róbert támogatója, VIII. Bonifác pápa szóvá is tett.

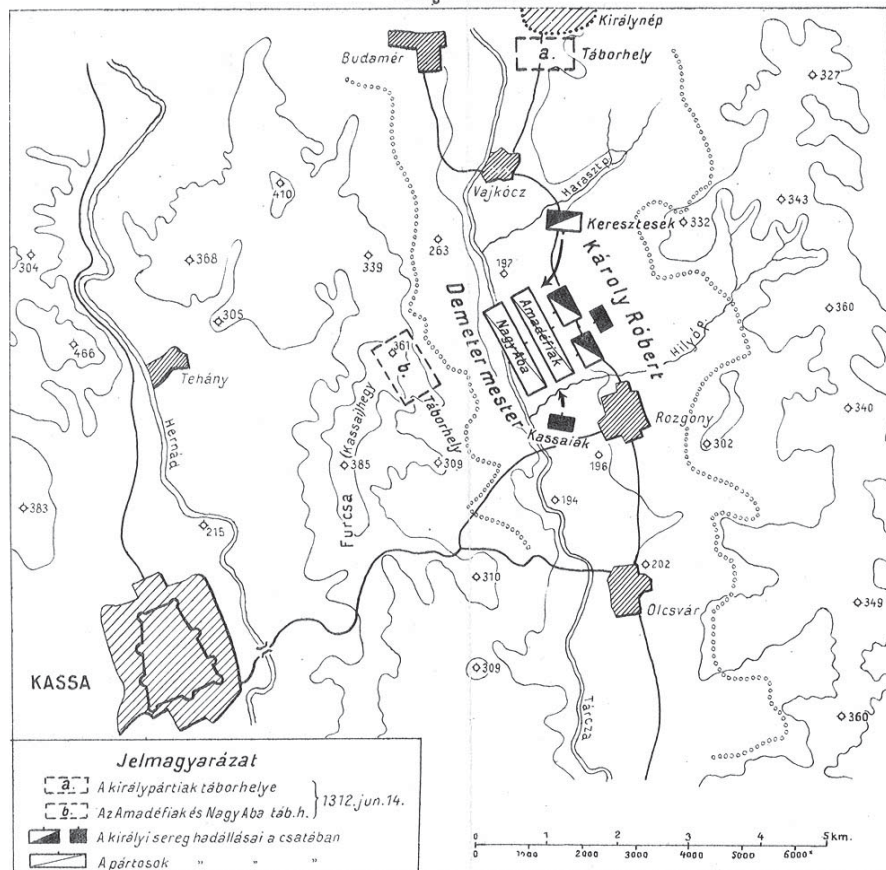
Károly Róbert hívei ebben az ingattag helyzetben 1302-ben megtámadták Buda várát azzal a céllal, hogy királyuk számára megszerezzék a fő-

várost és elfogják az ellenkirályt. Ez a katonai és politikai akció ekkor még megbukott a budai polgárok ellenállásán.⁸

Károly Róbert veszni látszó királyságát a római pápa mentette meg azzal, hogy bullájában őt nyilvánította Magyarországot királyának, és megtiltotta, hogy bárki is Vencelt e címen illesse, neki adót fizessen, őt segítse. Ugyanakkor a környékbeli uralkodókat is felkérte Károly Róbert támogatására. Növekedni kezdett Károly Róbert magyarországi híveinek száma. Többek között most már Csák Mátét és Aba Amádét is hívei között találjuk. A cseh uralkodó ebben a megváltozott helyzetben úgy látta, hogy jobb, ha hazahozza fiát, ami nem ment könnyen. Csák Máté és Nagy, vagy Szép Aba (aki a rozgonyi csata egyik vezére) szembefordult a csehekkel, csapataik elzárták Nyitra vármegyében a távozó uralkodójelölt útját, aki épphogy ki tudott menekülni az országból. Összehangolt magyar, osztrák és német támadások (többek között Csák Máté

KÁROLY RÓBERT ÁBRÁZOLÁSA A KÉPES KRÓNIKÁBAN ÉS URALKODÓI PECSÉTJE

A ROZGONYI CSATA

csehellenes szövetsége Rudolf osztrák herceggel) is arra kényszerítették az új cseh uralkodót, ifjabbik Vencelt, hogy 1305 őszén hivatalosan is lemondjon Magyarországon trónjáról, ám meglepő módon a megszerzett magyar koronázási jelvényeket nem Károly Róbertnek, hanem szövetségeseinek, Wittelsbach Ottónak, Alsó-Bajorország hercegének adta át, aki anyai ágon unokája volt IV. Béla királynak. Magyarországra érkezve, legfőképpen a Dunántúl jelentős részét uraló Kőszegi család által támogatva királlyá koronáztatta magát, de szintén nem a hagyományoknak megfelelően. Ingatag hatalmát megszilárdítandó 1307-ben Erdélybe utazott, hogy feleségül vegye a nagy hatalmú erdélyi vajda, Kán László leányát, hogy ezzel a házassággal szerezzék meg az erdélyi tartományúr szövetségét. A vajda viszont elfogatta, és a megszerzett koronát és a koronázási jelvényeket a későbbiek folyamán átadta Károly Róbert híveinek. Ottó távozni kényszerült Magyarországról.⁹

1309. június 15.-én került sor Budán Károly Róbert újabb koronázására, amely után – az ország hatalmát és

egységét veszélyeztető ellenkirályok legyőzését követően –, hogy a céljait elérje, a kiskirályok hatalmát kellett letörnie...

Kiskirályok

A 13. század második felében fokozatosan erősödő bárói családok az ország egyes részein az uralkodóknak megfelelő hatalomra tettek szert. A legjelentősebb tartományurak közé tartozott a felvidéki Csák Máté, az erdélyi vajda, Kán László, a Dunántúlt irányító Kőszegi Henrik, a Balassák, de jelentős területeket birtokoltak a horvát Subicsok, Frangepánok vagy a szerémségi Csák Ugrinok is. Az Abák a Felvidék keleti felét tartották hatalmukban. A tartományurak saját hadsereget tartottak, amelyet hatalmas vagyonuknak köszönhetően akár külföldi zsoldosokkal is kiegészíthettek. A legtekintélyesebbek, Csák Máté, vagy Aba Amádé gyakorlatilag önálló külpolitikát folytathattak. Károly Róbert nehéz feladat előtt állt, amelyet következetesen, évtizedek alatt sikerült megvalósítania.

Elmondható, hogy 1306 az első év, amikor is a tartományurak elleni küzdelemben Károly Róbert számottevő katonai sikereket ért el. Ekkor a Kőszegi családtól visszafoglalta Esztergom várát és sikeres hadjáratot vezetett az ellene lázadó Balassák ellen. A legyőzött Balassák (többek között Demeter, ideiglenesen a rozgonyi csata egyik parancsnoka) átálltak a király oldalára. 1307 nyarán híveinek egy váratlan hadjárat során sikerült Buda városát hűségére térítenie. Hatalmát az is erősítette, hogy 1307 októberében összehívott rákosi országgyűlésen a részt vevő tartományurak, Csák Ugrin, Rátót Domokos, Aba Amádé, Borsa Kopasz, Ákos István és mások elfogadták királyuknak Károly Róbertet és letették a hűségesküt. Csák Máté 1308 során, a Pilisben tett hűségesküt az uralkodónak, viszont cserébe a tárnokmesteri tisztséget kérte, mégis rövid időn belül király ellen fordult. A királyt támogató egységfront jött létre¹⁰, de kiderült, hogy amíg nem élvezzi a leghatalmasabb oligarchák valódi támogatását (Csák Máté, Kőszegiek, Kán László), vagy le nem győzi őket, addig csak árnyékkirálynak tekintheti magát.¹¹

Mivel Károly Róbert második koronázása is szabálytalan volt (tudniillik akkor még Kán László nem szolgáltatva vissza az eredeti koronát), elhatározták, hogy újra, harmadszor is megkoronázzák, most már szabályosan a „Szent István-i” koronával, amire 1310 nyarán sor is került. Az örömteli eseményt viszont az a tény árnyékolta be, hogy a pápa küldötte, Gentilis bíboros hiába adta parancsba az ország legnagyobb hatalmú urának, Csák Máténak, hogy a koronázási szertartáson jelenjen meg; egy szék a királyi trónus közvetlen közelében üres maradt. Gentilis jelentésében a következőket írja: Csák Máté „nyíltan bizonyítva, hogy nem tetszik neki a királyi tekinthetőség, és a mérget, amelyet magában hordott, elrejtve tettetni nem tudta... a koronázástól teljesen távol tartotta magát... sőt a királyhoz csatlakozott familiárisok javait fosztogatta... süket vipera módjára fülét hívásunkra bezárva... vakmerőséggel az engedelmességet megvetette.”¹²

Csák Máté tudatosan maradt távol a koronázástól, mivel ekkor már céljai nem estek egybe Károly Róbert hatal-

mának elismerésével. Gyakorlatilag hadjáratot indított saját királya ellen. A király és hívei földjeit és az egyházak birtokait pusztította, súlyos adókat hajtott be, az uralma alatt álló Visegrád várát megerősítette, sőt 1311. június 25-én már egészen Buda várának kapujáig hatolt, elpusztítva mindent, ami útjába esett. Buda várában ekkor „maga a király és a királyné¹³ együtt személyesen tartózkodott” – írja Gentilis, majd ezért a pápa nevében a megátalkodott trencsényi tartományurat „kiközösítés ítéletével büntetjük”¹⁴. Mindenesetre Csák gyanítható célja, hogy a Budán tartózkodó királyt feleségével elfogja, nem valósult meg.

Csák Máté Buda elleni támadása nyilvánvalóvá tette, hogy Károly Róbert nincs biztonságban Budán, ezért székhelyét Temesvárra tette át, de a kialakult veszélyes helyzet ellenére is sokat tartózkodott Budán.

Csata Rozgonyánál

1311 őszén a király hírére vette, hogy a kiváltságaikat védő kassai polgárok megölték Aba Amádé nádort és kíséretének egy részét, fiait fogságba vetették. Az Aba-nemzetség¹⁵ Kassa gazdag városára is szeretne volna hatalmát kiterjeszteni. Az Amádé-fiak mint felperesek, a kassaiak mint alperesek vitájában Károly Róbert az alperesek oldalára állt. Az uralkodó felismerte, hogy az Abák hiába formálisan a szövetségesei, az ország egyesítése érdekében előbb-utóbb tartományúri hatalmukat fel kell számolni. Kassa érdekei viszont rövid és hosszú távon gyakorlatilag azonosak voltak a királyéval. A tárgyaláson Kassa városa győzedelmeskedett, az Abáknak többek közt lényeges területekről kellett lemondaniuk. Amádé fiai a rájuk nézve sikertelen határozat után lázas tevékenységbe kezdtek.¹⁶

1312 telén több irányból intéztek támadást a király ellen. Amádé fiai Sárospatak ellen vonultak, hogy ott okozzanak érzékeny veszteséget az uralkodó hívei számára. Tervük nem valósult meg: habár a királyi haderő nem tartózkodott a térségben, a helyi nemesség sikerrel védte meg Sárospatakot és környékét, és a rablással szerzett javakat sem tudták magukkal vinni Abáék. Kudarcuk után Amádé fiai Sáros¹⁷ várába vonultak vissza.

KIRÁLYI ZÁSZLÓ KÁROLY RÓBERT ÉS NAGY LAJOS IDEJÉBŐL

A király csak 1312 áprilisában kezdte el hadműveleteit; ekkor kiadott okleveléből kiderül, hogy hű bárói és nemesei kíséretében Sáros várának visszavívására indul, amelyet Amádé jogtalanul elragadott tőle. A krónika szerint Máté 1700 páncélos lovas zsoldos katonát és majdnem az egész haderejét Sáros felmentésére küldte. Május végén Károly Róbert kénytelen volt felhagyni az ostrommal és kitért a két tartományúr egyesített serege elé, majd a szilárdan hívei kezén lévő Lőcse városába húzódott vissza; még az Amádé-fiak által birtokolt Lubló várának ostromát is felfüggesztette.

Váratlan módon a tartományurak egyesített serege nem a visszavonuló királyi haderőt üldözte, hanem Kassa városának ostromát határozta el. A királynak eközben sikerült tovább növelnie katonai erejét, csatlakoztak az itt élő nemesek és a városiasodó szászok. Seregét megnövelve, önbizalmában megerősödve Kassa felmentésére irányította katonáit. Károly Róbert fegyvereseinek közeledtére az Abák és Csák Máté egyesített serege felhagyott a kassai ostrom előkészületeivel és a király hadereje ellen fordult. A tartományuraknak sikerült kedvezőbb helyet elfoglalnia a Rozgony falu melletti Tarca pataknál egy dombon, míg az uralkodó hadereje egy völgybe szorult.¹⁸

A Nagy Aba és Balassa Demeter által vezetett tartományúri sereg, mivel mind létszámban, minőségben és pozíciójában fölényben érezte magát a király csapataival szemben, egyetlen rohammal próbálta meg elsöpörni a Károly Róbert által személyesen vezetett erőket. A csatáról kevés a forrásanyag, de bizvást támaszkodhatunk

a Kálti Márk által írt Képes Krónikára: „Amazok pedig, a béke legádázabb ellenségei, fegyvereiket felöltve egy hegy ormáról leereszkedtek az előbb említett völgybe, a király elleni harcra készen; és ennek a hegynek az oldalában,... pénteki napon olyan öldöklő csatát vívtak, amilyen a tatárok ideje óta nem volt Hungariában.”¹⁹ A Krónika szerint a heves küzdelem a királyi zászló birtoklására irányult, melyet Györke zászlótartó élete árán is védelmezni próbált. Az Abáknak végül is sikerült megszerezniük a királyi zászlót, de Károly Róbert és serege folytatta a harcot a túlerő ellen, immár a vele szövetségben harcoló Johannita lovagok lobogója alatt²⁰. Erről Pór Antal történeti munkájában, korabeli forrásokra alapozva a következőket írja: „De Szécsényi Tamás, »a hadiboros-tyánnal koszorúzott«, apuliai Drugeth Fülöp, »a hadértő« és Nekcsei Sándor, »a hatalmas karú«, kiváltképpen e három ifjú hős tartotta még magát. Halált megvetve küzdöttek tovább, noha nem egy atyjok fia és szolgájok hullott el mellőlük, s önmaguk a vértől áztak. Be-be csapva az ellenség harci vonalába többeket leverve fenntartották ugyan a csatarendet még, de a harc kezdett egyenetlen lenni, mivel a királyiak közül számra többen estek el és csaknem valamennyien sebesek valának. E válságos percben jöttek segítségül a keresztes vitézek, kik felvették soraikba a királyi dandár gyér maradványait és kiknek zászlója alatt küzdött tovább a király is... A keresztesek súlyos kardja megfordította az esélyeket.”²¹

A csatát végül a Károly Róberttel szövetségben harcoló kassai és szepességi polgárok újonnan megalakított fegyveres alakulata döntötte el, amely váratlanul heves támadást indított oldalról az Abák centrumban elhelyezkedő főerői ellen. A váratlan és eredményes roham Károly Róbert győzelmét hozta. Seregei súlyos veszteséget szenvedtek, de „a másik oldalon pedig Demeter és Aba, a sereg vezetői, meg Amádé két fia nyiltól halálra sebezve hamarosan elesett, és még mások is sokan halálosan megsebesülve itt vagy másutt rótták le adójukat a halálnak; és bár a király oldalán többen estek el, mégis a király nyerte el dicsőségesen a győzelmet. Hisszük és valljuk, hogy ezt Isten cselekedte.”²²

A csata következményei

Az Amádé fiainak vereségével végződő rozgonyi csata után az életben maradt két gyermek kiszorult Abaúj, Sáros és Szepes vármegyéből és Ung megyébe húzódtak vissza, ahol a királytól távol újabb királyellenes lázadást szítottak, amely 1317 telén elbukott. Ezt követően Lengyelországba szökhettek, ahol az az Ulászló uralkodott, akinek 1314-re sikerült fennhatósága alatt egyesítenie a lengyel területeket; ahhoz a lengyel királyhoz, akit korábban apjuk, Amádé nádor fegyveresen támogatott.

1318-ra Károly Róbert ellenfeleinek száma alaposan megfogyatkozott: a horvátországi tartományurakat nem számítva, Csák Máté, Petenye Péter és a Kőszegiek maradtak. Először a németek támogatását élvező Kőszegiekkel számolt le, több csatában megverte őket, majd 1321-re sikerül Petenye fia Péter tartományát is elfoglalnia, egyik várát a másik után meghódítva.

1321. március 18-án, felnőtt egyenes ági örökös nélkül meghalt legnagyobb ellenfele, Csák Máté. Néhány hónap alatt összeomlott a trencsényi nagyúr kiskirálysága. Ezek után 1323-ra a délvidéki tartományurak hatalmát is sikerült megtörnie.²³ Ezzel Károly Róbert országegyesítő tevékenysége sikerrel járt, habár az 1320-as és 30-as években is voltak királyellenes lázadások, de ezek leverése már nem okozott gondot.

A levert tartományurak számára gyakorlatilag nem adott kegyelmet, legtöbbjük leszármazottja külföldre emigrált. Az említett Amádé-fiak Lengyelországban, Csák Máté unokái Sziléziában, a Kőszegiek egy része Ausztriában, a Vejtethiek pedig a távoli Bulgáriában találtak menedéket. Aki Magyarországon maradt, az kegyvesztett lett. A rozgonyi csata egyik seregszere, Nagy vagy Szép Aba unokája Károly Róbert halála után mert csak fellépni elkobzott birtokainak ügyében I. Lajos királynál. A döntés egyértelmű volt: a király örök időkre szólan megtiltotta e javak visszajuttatását.

Végezetül elmondható, hogy a Rozgonynál elkezdett határozott út körülbelül egy évtized alatt sikerre vezetett, Magyarországról eltűntek a tartományurasságok, ezzel több mint húszéves küzdelem után Károly Róbertnek sikerült véglegesen megerősíteni

trónját és elérni céljait az ország megerősítésével és egységével kapcsolatban. A rozgonyi csatával és az azt követő – kiskirályok elleni – küzdelemben Magyarország nem zuhant vissza fejlődésének egy korábbi szakaszára, nem darabolódott fel, egységét megőrizve lehetőséget kapott arra, hogy előre

haladhasson.²⁴ Károly Róbert szerezte vissza Magyarország koronáját az ellenkirályoktól és a kiskirályoktól, és ezzel egy új Magyarország alapjait rakta le, amely nagyban köszönhető rozgonyi diadalának.

Dr. Szabó Béla

¹ Idézet a Képes krónikából. A Képes krónika (*Chronicon pictum*) egy latin nyelven írt krónika, illetve az azt tartalmazó kódex, amely 1358-tól készült Nagy Lajos király budai udvarában, szerzője Kálti Márk. A középkori magyar történelem kiemelkedő értékű forrása. A cikk szerzője által használt magyar nyelvű fordítás a <http://ekftori.uw.hu/elso/elso.html> (2012-01-13) oldalon található.

² Rozgony (Rozhanovce) község Kassától 8 km-re északkeletre.

³ Károly Róbert emlékezete. Szerk. Kristó Gyula és Makk Ferenc. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988. 7. o.

⁴ Spalato: Split (latinul Spalatum) ma Horvátország második legnagyobb városa a dalmát tengerparton.

⁵ Tarján Tamás: 1312. június 15. Károly Róbert legyőzi az Abákat a rozgonyi csatában. In. *Rubicon* 2002/2.

⁶ Csák nembeli III. Máté vagy Trencsényi Máté (1260 körül – Trencsén, 1321. március 18.) A trónharcok idején az ország északnyugati részének tartományura. Tartománya a vági területekre, a Tátrára és a bizonyos szomszédos morva területekre terjedt ki. Birtokközpontja Trencsénben volt.

⁷ Mivel a koronázási szertartás nem az uralkodó osztály többségének akaratából történt és nem a hagyományos „Szent István-i” koronával.

⁸ Kristó Gyula: A rozgonyi csata. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978. 17. o.

⁹ Uo. 20. o.

¹⁰ Sok későbbi nagy család ekkor alapozta meg hatalmát azzal, hogy a király mögé állt, sokszor saját rokonai ellenében is. Például a nógrádi Szécsényi Tamás, a Kőszegi család familiaritásából kiváló Kanizsaiak, a Losonciak, a Bátoriak, a Görgeiek és Nekcsei Demeter. Nekcsei Demeter (? – 1338) Károly Róbert tárnokmestere volt 1315-től 1338-ig. Az Aba nemzetségből származott. Neki tulajdonítják Károly Róbert gazdasági és pénzügyi reformját. Csák Máté halála után tárnokmestere mellett trencsényi ispán is volt. Részt vett azokon a nemzetközi találkozókön, ahol nagy jelen-

tőségű nemzetközi szerződéseket kötöttek. Ott volt 1335-ben Visegrádon a királytalálkozón is. A tartományúri uralom alatt megnövekedett erőszakos visszaélések, adóterhek és a szabad költözködés gátlása miatt a jobbágyság és a városok is a királyi hatalom megerősödését kívánták.

¹¹ Kristó Gyula: A rozgonyi csata. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978. 22. o.

¹² Kristó Gyula: Csák Máté. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. 135. o.

¹³ Ekkor Károly Róbert második felesége Piast Mária (1295 előtt – Temesvár, 1318) sziléziai hercegnő, házassága révén magyar királyné.

¹⁴ Kristó Gyula: Csák Máté. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. 136. o.

¹⁵ Az Aba-nemzetség egyike a legrégebbi magyarországi előkelő nagycsaládoknak. Aba Sámuelről származtatják magukat. Aba Sámuel (990 körül – 1044) Magyarország harmadik királya 1041-től 1044-ben bekövetkezett haláláig.) Aba Amádé kiskirályságának Gönc a központja, ahol Károly Róbert is sokat tartózkodott. Amádé hatalma hét-nyolc vármegyére terjedt ki.

¹⁶ Kristó Gyula: Csák Máté. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. 181. o.

¹⁷ Sáros (Šariš) középkori hatalmi központja Sáros vára volt, melynek romjai Eperjestől (Prešov) észak-nyugatra, a Nagysáros (Veľký Šariš) város fölött található szembe-tűnő magaslat tetején terülnek szét.

¹⁸ Kristó Gyula: Csák Máté. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. 183. o.

¹⁹ Képes Krónika. <http://ekftori.uw.hu/elso/elso.html> (2012-01-13) 83. o.

²⁰ Tarján Tamás: 1312. június 15. Károly Róbert legyőzi az Abákat a rozgonyi csatában. In. *Rubicon* 2002/2.

²¹ Pór Antal: Trencsényi Csák Máté, 1260-1321. Budapest, Méhner Vilmos Kiadása, 1888. 121. o.

²² Károly Róbert emlékezete. Szerk. Kristó Gyula és Makk Ferenc. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988. 102. o.

²³ Kristó Gyula: A rozgonyi csata. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978. 95. o.

²⁴ Uo. 96. o.

HONVÉD ALTISZTI FOLYÓIRAT

Megjelenik évente hat alkalommal,
minden páros hónapban
Kiadja a Honvéd Vezérkar

A kiadásért felel:

Orosz Zoltán altábornagy
Szerkesztőbizottság:

Elnök:

Kriston István zászlós,
a Magyar Honvédség
vezénylőzászlósa

Tagok:

Balog Sándor törzsszászlós

Berek Zsolt törzsszászlós

Bogya Sándor törzsszászlós

Dr. Murinkó Attila alezredes

Papp András törzsszászlós

Sashalmi Zoltán törzsszászlós

Tóth László főtörzsszászlós

A folyóirat kiadásában és
terjesztésében közreműködik
a Zrínyi Média –

HM Kommunikációs Kft.

Felelős vezető:

Dr. Bozsonyi Károly ügyvezető

Kiadói főszerkesztő: Zsalakó István

Szerkesztőségvezető:

Dr. Isaszegi János

Szerkesztőség:

Felelős szerkesztő: Kiss Zoltán
(06 30 343-4801)

Korrektor: Eszes Boldizsár

Szerkesztőségi titkár: Solti Gabriella

A szerkesztőség címe:

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

Telefon: 272-02, 459-5355,

fax: 459-5354

e-mail cím: altishti@hm.gov.hu

kisszoltan@armedia.hu

A tördelés a Zrínyi Média grafikai
stúdiójában készült.

Tervezőszerkesztő: Dani Márton

Nyomdai munkák: HM Térképészeti

Közhasznú Nonprofit Kft.

Felelős vezető:

Németh László ügyvezető igazgató

Címlapfotó: Rácz Tünde

Ár nélküli, belső terjesztésű kiadvány

HU ISSN 1586-2917

A folyóirat teljes terjedelmében olvas-

ható a www.honvedelem.hu portál

digitális könyvtárban és a

www.parbeszed.hm.gov.hu portálon

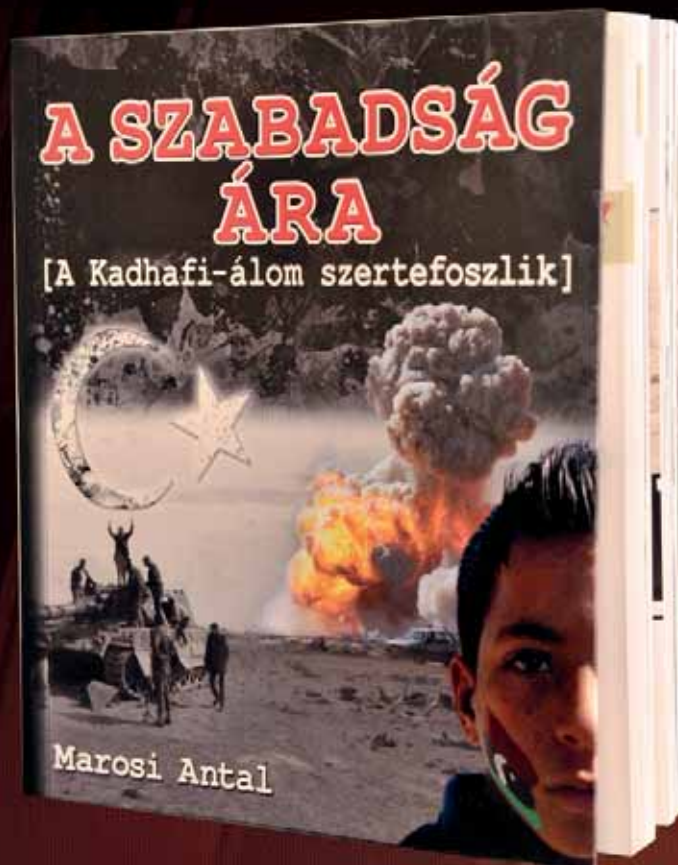
A Honvéd Altishti Folyóirat tagja az

Európai Katonai Sajtószerzőknek

(EMPA)

A lapban megjelenő közlemények
tartalma nem feltétlenül esik egybe
A HM Honvéd Vezérkar adott kérdés-
ben kialakított álláspontjával. Ettől
függetlenül helyt adunk a témában
megjelenő más szakmai nézőpontok-
nak is, amennyiben azok a megoldás
irányába hatnak.

MÁR A BOLTOKBAN A ZRÍNYI KIADÓ ÚJDONSÁGA! EGY KALANDOS UTAZÁS A GYŐZELEM FÖLDJÉN

2011 tavasza arab tavasz. Így fog bevonulni a történelembe, az arab világ szabadságharcának kezdeteként. Marosi Antal haditudósító Tunéziába, majd Líbiába utazott, hogy lássa, miként bukik meg Kadhafi, a rettegett diktátor rendszere, és hogyan küzd egy nemzet a szabadságért. Ott volt a fegyveres konfliktusoknál, és nemegyszer hajszálon mólott az élete. Háromszor kelt útra, és minden alkalommal érzékeny szímmel talált rá azokra az emberekre, akiknek tettei formálták, alakították ezt a szabadságharcot. Találkozásairól és a háború dúlta városok mindennapi életéről szerzett benyomásait naplójában rögzítette, amely most a Zrínyi Kiadó gondozásában jelent meg.

A KÖNYVET MEGVÁSÁROLHATJA KÖZVETLENÜL A KIADÓTÓL IS!

Címünk:

HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

A kiadóban kedvezményrel vásárolhat

munkanapokon 8-tól 15.10-ig

Elérhetőségünk:

Románi Cinti mobil: 06-10 613-0619, tel.: 06-1-459-5319

Fax/Tel: 06-1-459-5383 E-mail: cinti@armedia.hu

Cydr Edina mobil: 06-10 578-1048, tel.: 06-1-459-5373

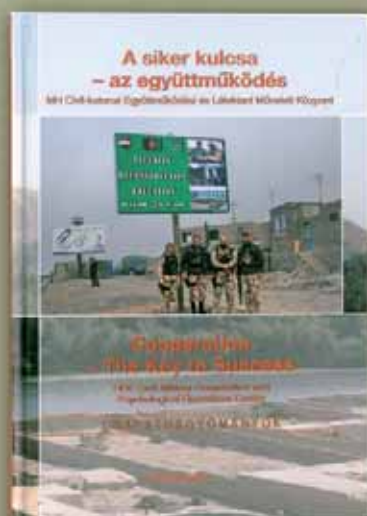
E-mail: gyoredina@armedia.hu

A ZRÍNYI KIADÓ LEGÚJABB KIADVÁNYAI

KATONÁK BÉKÉBEN ÉS MISSZIÓKBAN

Egy könyv a Magyar Honvédségnek az árvízvédekezésben és a civilizációs katasztrófák felszámolásában végzett tevékenységéről és jövőbeni feladatairól

A sorozat legújabb, A SIKER KULCSA – AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS címmel megjelent kötete az MH Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Művelési Központ hétköznapijaiba enged bepillantást

További tervezett kötetek:

LEVEGŐBŐL HARCBA

A magyar katonai ejtőernyőzés története

LEGENDÁK ÉS TITKOK KATONÁI

A mélységi felderítés története

A MŰSZAKI CSAPATOK TÖRTÉNETE

1995-től napjainkig

valamint:

Az MH különleges művelti és gyorsreagálású erőinek részvétele korunk változó válságkezelésében 2003–2011

Az MH közreműködése Bosznia-Hercegovina válságkezelésében 1995–2011

Az MH közreműködése Koszovó válságkezelésében 1999–2011

Az MH közreműködése Afganisztán válságkezelésében 2003–2011

CSAPAT- HAGYOMÁNYOK

Következő kötet:

AZ ÉG A BÁTRAKAT SZERETI
MH Pápa Bázis Repülőtér